

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

Analýza vzdělávacích potřeb pěstounů

The Analysis of Educational Needs of Foster Parents

Diplomová práce

Pavla Churavá

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Eva Klimentová, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 30. března 2016

Obsah

Úvod	5
1 Náhradní rodinná péče v české republice	8
1.1 Osvojení	9
1.2 Pěstounská péče	9
1.3 Poručenská péče	10
1.4 Péče jiné osoby	11
2 Pěstounská péče	12
2.1 Typy pěstounské péče	12
2.1.1 Pěstounská péče na přechodnou dobu	12
2.1.2 Pěstounská péče dlouhodobá	13
2.2 Zprostředkování pěstounské péče a odborné posouzení ..	16
2.3 Dávky pěstounské péče	18
3 Dohoda o výkonu pěstounské péče	20
3.1 Práva a povinnosti osob pečujících a osob v evidenci	20
3.2 Proces uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče	28
3.2.1 Okruh účastníků dohody	29
3.2.2 Zánik dohody	30
4 Vzdělávání dospělých	32
4.1 Znalostní společnost	32
4.2 Současná situace ve vzdělávání dospělých	34
4.3 Cílová skupina ve vzdělávání dospělých	35
4.4 Motivace ve vzdělávání dospělých	36
4.4.1 Motivace	36
4.4.2 Motivace k učení	37
5 Vzdělávací potřeby	39
5.1 Kvalifikace potřeb	39
5.2 Vzdělávací potřeby a jejich identifikace	40

6	Metodika sběru dat.....	43
6.1	Výzkumné otázky	43
6.2	Výzkumný vzorek	44
6.3	Určení výzkumné techniky	46
6.3.1	Polostrukturovaná ohnisková skupina.....	46
6.3.2	Dotazníkové šetření	57
7	Výsledky empirického šetření	59
8	Zhodnocení dosažených výsledků	71
	Závěr.....	78
	Seznam použité literatury a pramenů	82
	Seznam tabulek.....	84
	Seznam grafů	85
	Přílohy	86
	Anotace	102
	Podklad pro zadání diplomové práce studenta	

ÚVOD

Je mnoho dětí, které nemohou vyrůstat v důsledku nejrůznějších vlivů ve své primární rodině. Tyto děti jsou často umístěny v ústavních zařízeních. Proč v ústavních zařízeních? Protože je málo těch, kteří by těmto dětem rodinu nahradili a pomohli jim takto překonat nepříznivou životní situaci, do které se dostaly ne vlastní vinou. Je málo pěstounů.

Pěstounství jako takové je třeba vnímat nejen jako v současnosti tolik mediálně skloňovanou pěstounskou péči na přechodnou dobu, ale i jako tzv. pěstounství klasické (dlouhodobé), které v dnešní době zůstává mediálně poněkud v pozadí. A přitom právě dlouhodobá pěstounská péče, pokud nebudeme brát v potaz osvojení jako optimální formu náhradní rodinné péče, dává dětem tu potřebnou jistotu a stabilitu v životě.

V lednu 2013 novelizace zákona č.359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí vnesla do pěstounské péče určité novinky, se kterými se museli vypořádat jak sociální pracovníci, tak samozřejmě pěstouni. Novela zákona nejenže upravila a vymezila pěstounskou péči na přechodnou dobu, ale zavedla do pěstounské péče nový institut a to Dohodu o výkonu pěstounské péče. Tento institut vymezil práva pěstounů na služby a odbornou pomoc a zároveň pěstounům stanovil některé povinnosti. Jednou z těchto povinností je povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců. Když se řekne povinnost, nezní to příliš motivačně. Přesto je třeba se snažit pěstouny ke vzdělávání motivovat a naslouchat jejich námětům a požadavkům v oblasti vzdělávání. Zjišťovat jejich vzdělávací potřeby.

Sociálním pracovníkem jsem již od roku 1999. Za tu dobu jsem si vyzkoušela práci s různými skupinami klientů sociální práce (klienti v hmotné nouzi, senioři a klienti se zdravotním postižením). Od roku 2013 pracuji jako sociální pracovník na oddělení sociálně-právní ochrany dětí při Městském úřadě v Novém Jičíně. Mou pracovní náplní je oblast náhradní rodinné péče. Jsem v kontaktu jak s dětmi, které z nejrůznějších příčin nemohou vyrůstat ve své primární rodině, tak s osobami, které jim rodinu

nahrazují. Kromě osob, které jsou žadateli o adopci (osvojení), se jedná zejména o osoby, které se staly pěstouny těchto dětí, a to ať pěstouny pouze na přechodnou dobu, nebo pěstouny, kteří se rozhodli o dítě pečovat až do jeho zletilosti, popřípadě do skončení jeho nezaopatřenosti.

Jak jsem již výše předoslala, mají pěstouni od roku 2013 povinnost se průběžně vzdělávat. Ze své praxe bych pěstouny mohla rozdělit na ty, kteří se aktivně o vzdělávání zajímají, dále na pěstouny, kteří čekají na to, až je jim vzdělávací akce nabídnuta, a pak se přihlásí, a na ty, kteří se pokoušejí nalézat nejrůznější výmluvy a argumenty, proč se vzdělávání nemohou nebo spíše nechťejí účastnit (nedávno jsme slyšela argument od jednoho letitého pěstouna, že povinnost vzdělávat se ho nesmírně uráží, domnívá se, že ve svém věku by mohl zkušenosti předávat spíše on). Rozdíl v přístupu ke vzdělávání je patrný, pokud bychom pěstouny rozdělili dle toho, zda se jedná o pěstounskou péči v rámci biologické rodiny (tzv. příbuzenskou pěstounskou péči – teta, strýc, prarodiče, bratr, sestra apod.) a pěstounskou péči cizí (žadatelé o pěstounskou péči, kteří prošli procesem zprostředkování pěstounské péče, a svěřené dítě jim bylo vytipováno přes krajský úřad). Cizí pěstouni jsou již během přípravy vedeni k tomu, že by měli aktivně přistupovat ke vzdělávání, být otevření odborné pomoci a pomoci zvenčí, tolerovat a nebránit v kontaktu dítěte s biologickou rodinou, zejména rodiči apod. Příbuzenští pěstouni jsou seznámeni s tím, co je čeká, pouze prostřednictvím informací od sociálního pracovníka na odděleních sociálně-právní ochrany dětí a případně tím, co si sami vyhledají na internetu nebo z jiných zdrojů. Mnohdy do pěstounské péče vstupují z jakési morální povinnosti (tzv. „vlastní krev“) nebo na základě očekávaného finančního zisku (dávky pěstounské péče).

Cílem předložené diplomové práce je **analýza vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín**. Cílem tedy bude **identifikovat vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků napříč všemi typy pěstounské péče** (příbuzenská PP, cizí PP, přechodná PP). Má práce by měla sloužit jako možný podklad pro tvorbu vzdělávacího programu pro pěstouny a

poručníky a být návodem pro oddělení sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) Městského úřadu Nový Jičín, eventuálně pro pověřené doprovázející organizace, které jsou pěstounům nápomocny.

Svou práci jsem rozdělila na dvě části, z nichž v té první se budu snažit o vymezení pěstounské péče a její ukotvení v systému sociálního zabezpečení v České republice a její legislativě. Vysvětlím pojmy, jako je institut Dohody o výkonu pěstounské péče, budu specifikovat požadavky, které jsou na pěstouny kladeny, zpřehledním jejich práva a povinnosti, finanční zajištění. Vzhledem k názvu mé diplomové práce osvětlím význam vzdělávání dospělých a specifikuji vzdělávací potřeby.

Druhá část mé práce bude zaměřena na sběr dat potřebných k provedení analýzy vzdělávacích potřeb pěstounů a jejich vyhodnocení. Sběr dat bude probíhat prostřednictvím dotazníkové techniky (tvorba dotazníkových položek bude probíhat v rámci techniky focus group), kdy připravené dotazníky budu distribuovat všem pěstounům vedeným v evidenci OSPOD Nový Jičín (cca 112 respondentů). Prostřednictvím těchto dotazníků budou zjišťovány informace vedoucí ke stanovenému cíli mé diplomové práce, to znamená analýze vzdělávacích potřeb pěstounů.

Jak jsem se již výše zmínila, diplomová práce by měla posloužit k internímu využití OSPOD Nový Jičín při práci s pěstounskými rodinami, kterým zajišťuje OSPOD součinnost při naplňování Dohody o výkonu pěstounské péče, a zároveň by diplomová práce mohla být návodem i pro doprovázející organizace, které pro pěstouny vzdělávací akce v našem správním obvodu zajišťují. Tento materiál by mohl umožnit plánování vzdělávacích akcí pro pěstouny přímo na míru dle jejich vzdělávacích potřeb.

1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE V ČESKÉ REPUBLICE

Vzhledem k tomu, že cílem mé diplomové práce je zjistit vzdělávací potřeby pěstounů, aby bylo možné dle těchto potřeb sestavit vzdělávací plán, který mohou využít doprovázející organizace, považuji za důležité vysvětlit termín náhradní rodinné péče a její formy.

Náhradní rodinná péče je forma péče o dítě, které je vychováváno jinými než biologickými rodiči v prostředí, jež se nejvíce podobá životu v přirozené rodině.¹

Tou je v České republice osvojení (adopce), pěstounská péče, péče poručenská a péče jiné fyzické osoby než rodiče.²

Snaha a ochota postarat se o opuštěné dítě nebo touha po dítěti „vlastním“ provázela lidstvo od nepaměti. Na druhou stranu bylo ale spoustu těch, kteří se vlastního dítěte z nejrůznějších důvodů zbavovali (důvody ekonomické, důvody společenské). Děti se dostávaly do tzv. nalezinců, které byly „zásobárnou“ dětí pro adopci a pěstounskou péči.³

Právní úprava České republiky upravuje náhradní rodinnou péči zejména zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí a zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem.

Jednotlivé typy náhradní rodinné péče, jak již bylo výše uvedeno (osvojení, pěstounská péče, poručenská péče a péče jiné osoby), v následující části diplomové práce stručně popíšu. Pěstounské péči se podrobně budu věnovat v následující samostatné kapitole.

¹ Matějček, Z., a kol. (1999). Náhradní rodinná péče. Praha: Portál. s. 31

² Ust. § 794, § 928, § 953 a 958 zákona č. /2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

³ Matějček, Z., a kol. (1999). Náhradní rodinná péče. Praha: Portál. s. 18

1.1 Osvojení

Osvojením neboli adopcí se rozumí přijetí cizí osoby za vlastní. O osvojení rozhoduje na návrh osvojitele soud. Na základě takového to rozsudku se osvojitel, popřípadě osvojitelé, zapisují do matriky jako rodiče dítěte.⁴

Je důležité poznamenat, že pro osvojení dítěte je potřeba souhlasu rodičů dítěte. Neboť se jedná o akt, který je již nezvratitelný, jsou rodiče před udělením souhlasu soudem náležitě poučeni. Matka osvojovaného dítěte může dát souhlas s osvojením svého dítěte až po uplynutí 6 týdnů od narození dítěte (zde je přihlédnuto k výrazné fyziologické změně v organismu ženy, k hormonální rozkolísanosti). Otec osvojovaného dítěte může souhlas s osvojením udělit před soudem ihned po narození dítěte. Souhlas s osvojením dítěte mohou rodiče do 3 měsíců od data, kdy byl dán, odvolat.⁵

Souhlas rodiče osvojovaného dítěte není třeba v případě, že byl zbaven rodičovské odpovědnosti a zároveň práva dát souhlas k osvojení nebo není schopen projevit svou vůli anebo se zdržuje na neznámém místě a toto místo není možné zjistit. Zároveň není třeba souhlasu rodiče, který o dítě zjevně nemá zájem.⁶

1.2 Pěstounská péče

Pěstounská péče je formou náhradní rodinné péče, která je státem řízená a kontrolovaná a zajišťuje hmotné zabezpečení dítěti i odměnu těm, kteří se dítěte ujali.⁷

Pěstouni na rozdíl od osvojitelů mají právo rozhodovat za dítě jen v běžných věcech, v těch podstatných musejí požádat o souhlas rodiče dítěte nebo popřípadě soud (např. volba povolání, vydávání cestovních dokladů apod.). Pěstoun tedy není zákonným zástupcem dítěte.⁸

⁴ust. § 794-797 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

⁵Ust. § 809-817 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶Ust. § 818-819 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷ Matějček, Z., a kol. (1999). Náhradní rodinná péče. Praha: Portál. s. 35

⁸ Ust. § 966 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Pěstounství zaniká nejpozději svéprávností dítěte nebo jeho zletilostí.⁹

Blíže se termínu pěstounské péče věnuji dále v kapitole č. 2, neboť objektem zkoumání jsou právě vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků.

1.3 Poručenská péče

Jedná se o formu náhradní rodinné péče, kde poručník má větší pravomoci vůči dítěti než pěstoun a menší pravomoci než osvojitel.

K jmenování poručníka dítěti přistoupí soud po té, pokud zde není žádný z rodičů, který by měl vůči dítěti vykonávat rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu (rodiče zemřeli, byli zbaveni nebo omezeni soudem v rodičovské odpovědnosti). Rodiče mohou soudu navrhnout osobu, která by mohla vykonávat funkci poručníka jejich dítěti a soud k tomuto návrhu přistoupí, pokud to není v rozporu se zájmy dítěte nebo pokud jmenování poručník neodmítne.¹⁰

Jak již bylo výše předesláno, poručník za dítě rozhoduje podobně jako zákonný zástupce (nemá však k dítěti vyživovací povinnost), jeho rozhodovací možnosti jsou větší než u pěstouna. Přesto i on musí v záležitostech týkajících se dítěte, které nejsou běžné, žádat o souhlas soud.¹¹

V případě, že poručník o dítě osobně pečuje tak, jako by mu dítě bylo svěřeno do trvalé péče, náleží mu stejné hmotné zabezpečení jako pěstounovi.¹²

Poručník je v případě, že osobně o dítě pečuje, považován **za osobu pečující o dítě.**¹³

⁹Ust. § 970 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰Ust. § 928-931 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹¹Ust. § 934 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹²Ust. § 939 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹³Ust. § 4a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

V tom případě se na poručníka, stejně jako na pěstouna, vztahují práva a povinnosti při výkonu pěstounské péče, tedy i povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě.¹⁴

Poručenství zaniká, pokud alespoň jeden z rodičů nabude rodičovskou odpovědnost k dítěti nebo pokud se dítě stane svéprávným nebo je-li dítě osvojeno.¹⁵

1.4 Péče jiné osoby

O této formě náhradní rodinné péče rozhodne soud v případě, kdy nemůže o dítě osobně pečovat žádný rodič ani poručník a je v zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do péče jiného člověka-pečující osoby.¹⁶

V praxi se jedná zejména o případy, kdy se rodiče např. dlouhodobě zdržují mimo území ČR a o dítě zde po dobu jejich nepřítomnosti pečuje někdo z příbuzných (např. prarodiče).

Soud v tomto případě stanoví rodičům rozsah výživného dle jejich majetkových poměrů, možností a schopností a povinnost platit výživné k rukám pečující osoby.¹⁷

Vzhledem k tomu, že výživné rodičům nebo ostatním příbuzným k dítěti nelze vždy uložit, rozhoduje soud v případě, že se o dítě nemůže některý z rodičů postarat, o svěřením dítěte do **pěstounské péče**.

V této kapitole jsem se pokusila o vysvětlení základního pojmosloví v oblasti náhradní rodinné péče. Charakterizovala jsem jednotlivé formy náhradní rodinné péče, které náš právní řád upravuje, a v následující kapitole se již budu věnovat podrobněji pěstounské péči, kdy pěstouni a poručníci jsou cílovou skupinou této diplomové práce.

¹⁴ Ust. § 47a odst. 1 a 4f zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵ Ust. § 935 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶ Ust. § 953 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ Ust. § 956 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

2 PĚSTOUNSKÁ PÉČE

Jak jsem již v předcházející kapitole uvedla, pěstounská péče je státem řízená a kontrolovaná forma náhradní rodinné péče, která je státem i finančně podporována. Vzhledem k tomu, že cílem mé diplomové práce je zjistit vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků, aby bylo možné dle těchto potřeb sestavit vzdělávací plán, který mohou využít doprovázející organizace, budu se této formě náhradní rodinné péče věnovat podrobněji.

2.1 Typy pěstounské péče

V současné právní úpravě se setkáváme s několika typy výkonu pěstounské péče.

2.1.1 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu je zvláštní formou náhradní rodinné péče, která by měla řešit jak akutní umístění dítěte v případě jeho ohrožení života a zdraví, tak umístění plánované (např. v důsledku dlouhodobé hospitalizace nebo zdravotních důvodů na straně rodičů).¹⁸

V případě, že dítě nemůže z nějakého důvodu vyrůstat ve své biologické rodině, pak má institut pěstounské péče na přechodnou dobu přednost před umístěním dítěte do ústavního zařízení.¹⁹

Jak již spojení „přechodná doba“ avizuje, je dítě v této formě náhradní rodinné péče umístěno pouze dočasně a to nejdéle po dobu 1 roku (v případě svěření dalšího sourozence dítěte témuž pěstounovi běží lhůta 1 roku od posledně svěřeného dítěte).²⁰

¹⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí.(2011). Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti. Praha:Ministerstvo práce a sociálních věcí, s.24

¹⁹ Ust. § 958 odst. 2a 3 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁰ Ust. § 27a odst. 9 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Po tuto dobu řeší orgán sociálně-právní ochrany dětí, situaci dítěte tak, aby mohlo být dítě vráceno zpět rodičům nebo aby přešlo do jiného typu péče (adopce, pěstounská péče dlouhodobá, a to zprostředkovaná nebo příbuzenská - viz dále v textu).²¹

Vzhledem k tomu jsou na pěstouny, kteří pěstounskou péči na přechodnou dobu vykonávají, kladeny nemalé nároky, neboť musí být připraveni spolupracovat jak s OSPODem dítěte, tak s rodiči, popřípadě s osvojiteli nebo s pěstounskou rodinou navazující. Musí mít předpoklady pro zvládání psychických zátěží vyplývajících z krátkodobosti péče o dítě (schopnost se příliš na dítě nenavázat, zvládnout situaci spojenou s předáváním dítěte apod.). Pěstouni na přechodnou dobu musí být vyrovnanými osobnostmi s dobrými předpoklady a schopnostmi pro péči o dítě.²²

K tomu by mělo vést odborné posouzení pěstounů, které probíhá před jejich zařazením do evidence žadatelů vhodných stát se pěstounem na přechodnou dobu prostřednictvím krajských úřadů.²³

Zároveň mají osoby, které již byly zařazeny do evidence osob, které mohou po přechodnou dobu vykonávat pěstounskou péči, povinnost si zvyšovat znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích.²⁴

2.1.2 Pěstounská péče dlouhodobá

Pěstounská péče dlouhodobá, někdy také nazývána klasická pěstounská péče, je formou náhradní rodinné péče, kdy žádný z rodičů nemůže o dítě pečovat a většinou došlo k vyčerpání všech dalších možností návratu dítěte do původní rodiny a dítěti nelze zajistit bezpečí ani v jeho širší rodině.

²¹Ministerstvo práce a sociálních věcí.(2011). Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti. Praha:Ministerstvo práce a sociálních věcí. s. 24

²²Ministerstvo práce a sociálních věcí.(2011). Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti. Praha:Ministerstvo práce a sociálních věcí, s. 24 -25

²³Ust. § 27a odst.2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

²⁴Ust. §47a odst.2 písm.f zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Předpokládá se tedy, že dítě v pěstounské rodině zůstane minimálně do svých 18 let, kdy podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, končí pěstounská péče.²⁵

Účelem pěstounské péče však není osvojení dítěte. Dítě v pěstounské péči má své biologické rodiče, kterým je zachována rodičovská odpovědnost s právy a povinnostmi vůči dítěti svěřenému do pěstounské péče, s výjimkou práv a povinností, které zákon stanoví pěstounovi. Zejména je rodičům zachováno právo **osobně a pravidelně se s dítětem stýkat a právo na informace o dítěti**.²⁶

Pěstoun je **povinen** a oprávněn **o dítě osobně pečovat**. Při výchově dítěte vykonává přiměřeně povinnosti a práva rodičů, ale je povinen a oprávněn rozhodovat za dítě jen v běžných záležitostech. V podstatných záležitostech je povinen informovat rodiče dítěte, eventuelně si vyžádat jejich souhlas (např. vyřizování cestovního dokladu, zápis do základní školy apod.). V případě, že dojde mezi rodiči a pěstounem k neshodě v podstatné záležitosti týkající se dítěte, může dítě, rodič nebo pěstoun navrhnout soudu změnu práv a povinností, popřípadě zrušení pěstounské péče.²⁷

Princip pěstounské péče jako náhradní rodinné péče je zřejmý z další povinnosti pěstouna, kterou **je povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, příbuznými a osobami blízkými**. Pěstoun má povinnost umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči (soud může tento styk upravit nebo rozhodnout jinak).²⁸

Dlouhodobou pěstounskou péčí můžeme dle osoby pěstouna dále dělit na pěstounskou péči příbuzenskou a pěstounskou péči cizí, neboli zprostředkovanou.²⁹

a) Příbuzenská pěstounská péče

²⁵ Ust. § 970 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁶ Ust. § 960 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁷ Ust. § 966 a 969 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁸ Ust. § 967 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁹ Matějček, Z., a kol. (1999). Náhradní rodinná péče. Praha: Portál. s. 36.

Jak je z termínu patrné, jedná se o typ náhradní rodinné péče, kdy péči o dítě přebírají za rodiče další příbuzní dítěte. V praxi se jedná zejména o prarodiče dítěte, v menší míře pak o sourozence rodičů nebo o sourozence samotného dítěte.

Pokud se dítěte ujme osoba příbuzná nebo osoba blízká dítěti, pak jí dá soud přednost před jinou osobou ve svěření do pěstounské péče (nesmí to být však v rozporu se zájmem dítěte).³⁰

b) Zprostředkovaná pěstounská péče

O zprostředkované pěstounské péči hovoříme v případě, že se pěstounem stane osoba, která je k dítěti cizí (zprostředkování pěstounské péče se neprovádí v případě, že o svěření dítěte do péče žádá fyzická osoba dítěti příbuzná nebo fyzická osoba blízká dítěti či rodině)³¹

Samotné zprostředkování pěstounské péče mohou provádět jen orgány sociálně-právní ochrany dětí, kterými jsou:³²

- Krajské úřady
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- Obecní úřady a újezdni úřady
- Ministerstvo
- Úřad (Úřad pro mezinárodně-právní ochranu dětí – zprostředkování osvojení do ciziny či z ciziny)
- Úřad práce České republiky

Výše uvedené orgány:³³

- vyhledávají děti, kterým je potřeba zajistit péči formou pěstounské péče nebo osvojením

³⁰Ust. § 962 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³¹Ust. § 20 odst.3 písm. b zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

³²Ust. § 4 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

³³Ust. § 19a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

- vyhledávají vhodné fyzické osoby, které jsou vhodné stát se pěstounem nebo osvojitelem
- zajišťují odbornou přípravu fyzických osob, které jsou vhodné stát se pěstounem nebo osvojitelem cizího dítěte
- vybírají určitou fyzickou osobu vhodnou stát se pěstounem nebo osvojitelem k určitému dítěti a zajišťují jejich vzájemné seznámení

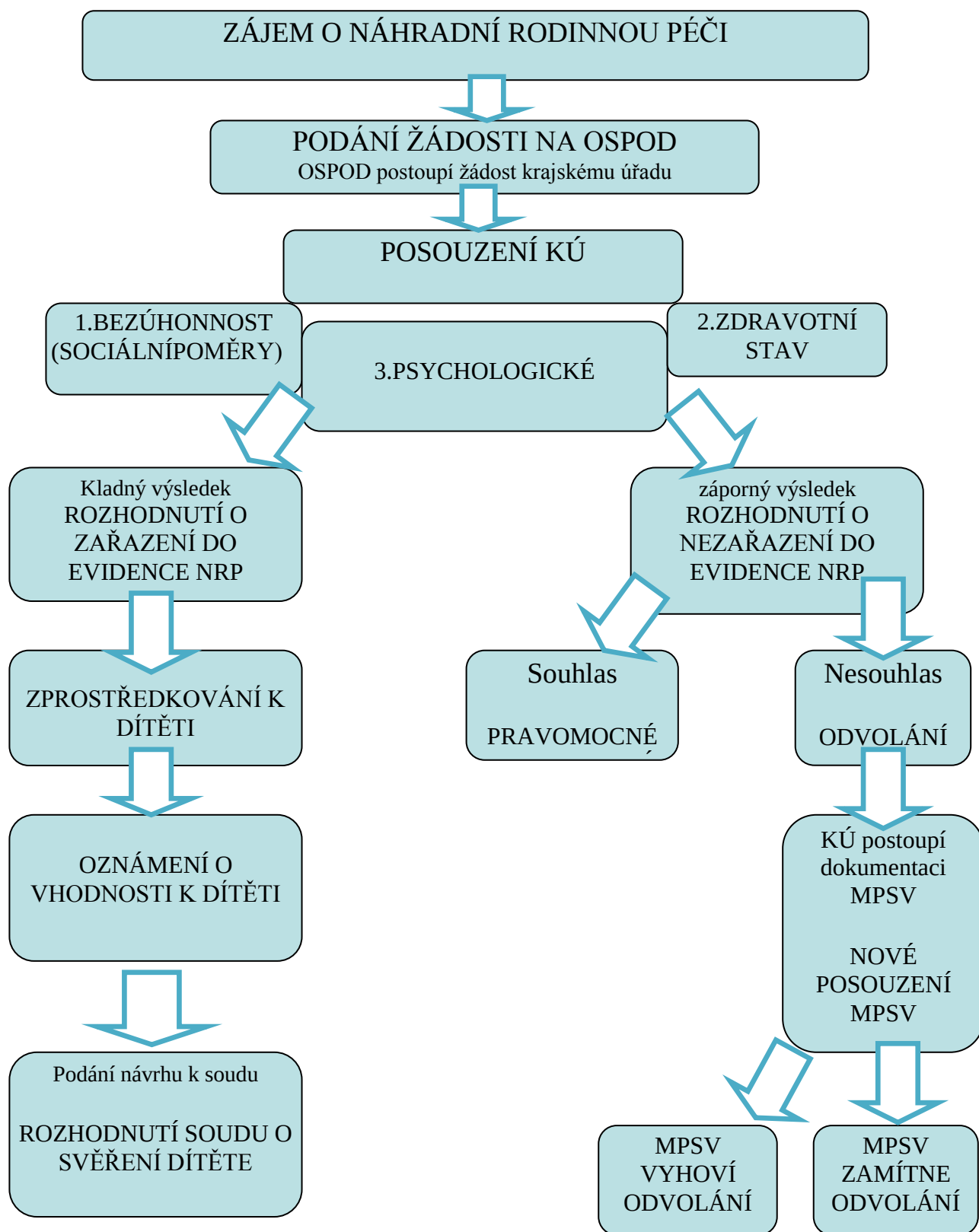
Každý z výše uvedených orgánů sociálně-právní ochrany dětí, které mohou zprostředkování pěstounské péče nebo osvojení vykonávat, se na procesu zprostředkování podílejí jinak. Vzhledem k tomu, že jsem zaměstnancem Městského úřadu v Novém Jičíně, který je obecním úřadem obce s rozšířenou působností³⁴ a pracuji na sociálním odboru, oddělení sociálně-právní ochrany dětí, jsem s kolegyní většinou první, s kým se zájemci o výkon náhradní rodinné péče setkávají. Důvodem je to, že jako obecní úřad obce s rozšířenou působností jsme v celém procesu zprostředkování náhradní rodinné péče na počátku všeho, neboť u nás si zájemci o náhradní rodinnou péči podávají žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstounem nebo osvojitelem. Vzhledem k tomu, že cílem mé diplomové práce je zjistit vzdělávací potřeby pěstounů, aby bylo možné dle těchto potřeb sestavit vzdělávací plán, který mohou využít doprovázející organizace, domnívám se, že pro objasnění pěstounství je důležité popsat, jakým procesem žadatel o pěstounskou péči prochází. Proces zprostředkování je popsán v následující podkapitole 2.2.

2.2 Zprostředkování pěstounské péče a odborné posouzení

Proces zprostředkování pěstounské péče a odborného posouzení je proces dlouhodobý a z mé praxe vyplývá, že některé žadatele o pěstounskou péči odradí jen fakt, že cesta od podání žádosti na MěÚ až k zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstounem na krajském úřadě trvá většinou cca jeden rok. Cesta k dítěti pak může být ještě delší.

³⁴Příl. č. 2 zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů

Schéma č. 1 - Proces zprostředkování náhradní rodinné péče³⁵

³⁵Průvodce pro zájemce o náhradní rodinnou péči a osvojení.
2014.Ostrava.Moravskoslezský kraj

Cílem procesu zprostředkování pěstounské péče a odborného posouzení je na jedné straně vybrat z žadatelů o pěstounskou péči vhodné uchazeče a pečlivě je na nelehkou úlohu vychovatele a pečovatele o dítě připravit a na straně druhé je co nejvhodněji a nejcitlivěji spárovat s dětmi, které jsou zařazeny v rejstříku dětí vhodných na umístění do náhradní rodinné péče.

2.3 Dávky pěstounské péče

Vzhledem k tomu, že tato diplomová práce pojednává o formě péče, která je státem kontrolovaná, nelze opomenout i skutečnost, že stát se prostřednictvím své sociální politiky snaží zájemce o vykonávání pěstounské péče zabezpečit prostřednictvím hmotného zabezpečení.

Praxe nám ukazuje, že finanční otázka je pro některé uchazeče o výkon pěstounské péče motivační (žadatelé z řad uchazečů o zaměstnání z úřadů práce, kteří se přímo na finanční zajištění pěstounů dotazují při prvotní návštěvě na pověřených obecních úřadech).

Finanční zajištění pěstounské péče ze strany státu není malé, viz *příloha č. 1*, přesto je třeba se na finanční zajištění pěstounské péče podívat očima těch, kteří již pěstounskou péči vykonávají. Pěstouni dostávají odměnu proto, že vychovávají děti se složitou minulostí, čímž prokazují státu a celé společnosti službu, neboť dítě, které vyrosté v láskyplném prostředí pěstounské rodiny má v budoucnu větší šanci společnosti přinášet užitek. Proto lze říci, že pěstounství nedělá člověk pro peníze, ale za peníze.³⁶

Pěstounská či poručenská péče je velmi zodpovědná činnost, která má nastavená zákonná pravidla v podobě práv a povinností nejen pěstounů či poručníků, ale také orgánů, které se na zprostředkování náhradní rodinné péče podílejí, a které výkon pěstounské či poručenské péče kontrolují. Z kapitoly by mělo být zřejmé, že na osobu pěstouna či poručníka jsou kladeny vysoké nároky na jejich dovednosti a znalosti. V jejich zdokonalování a upevňování by jim mělo pomoci i vzdělávání.

³⁶ Zezulová, D. (2012). Pěstounská péče a adopce. Praha: Portál. s. 20

Povinnost pěstounů a poručníků zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě upravuje zákon č.359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění, zavedením nového institutu, kterým je **Dohoda o výkonu pěstounské péče**. V následující kapitole se proto Dohodě o výkonu pěstounské péče budu věnovat podrobněji.

3 DOHODA O VÝKONU PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Od 01.01.2013 s platností novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, pronikl do výkonu pěstounské péče nový institut tzv. Dohody o výkonu pěstounské péče.³⁷ Jeho účelem bylo vymezit práva a povinnosti osob pečujících a osob v evidenci (osoby, které vykonávají pěstounskou péči na přechodnou dobu) a pomoci jim při řešení jejich nelehké úlohy v péči o svěřené dítě.

Uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče navrhuje osobě pečující příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má osoba pečující trvalý pobyt. Zároveň pečující osobu tento obecní úřad informuje o tom, že má možnost osoba pečující uzavřít Dohodu o výkonu pěstounské péče s jiným obecním úřadem, jiným obecním úřadem obce s rozšířenou působností, krajským úřadem nebo pověřenou osobou. Příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností uděluje před uzavřením takové Dohody souhlas s jejím uzavřením.³⁸

Vzhledem k tomu, že cílem této diplomové práce je zjistit vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků, aby bylo možné dle těchto potřeb sestavit vzdělávací plán, který mohou využít doprovázející organizace, považuji za důležité vysvětlit princip dohody o výkonu pěstounské péče, která zahrnuje i povinnost pěstounů se vzdělávat.

3.1 Práva a povinnosti osob pečujících a osob v evidenci

Osobou pečující se pro účely uzavírání dohod nebo vydávání správního rozhodnutí rozumí:³⁹

- pěstoun

³⁷ Ust. §47b-47d zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších přepisů

³⁸ Ust. §47b zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších přepisů

³⁹ Ust. § 4a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších přepisů

- osoba, která byla do zletilosti dítěte jeho pěstounem nebo poručníkem, a to po dobu, po kterou má nezaopatřené dítě nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte (pozn. tyto osoby ale neuzavírají dohody o výkonu pěstounské péče/není vůči nim vydáváno správní rozhodnutí)
- osoba, které bylo dítě svěřeno do předpěstounské péče
- osobně pečující poručník
- osoba, která má dítě v osobní péči a zároveň probíhá soudní řízení o ustanovení této osoby poručníkem dítěte.

Osobou v evidenci se rozumí osoba, která je vedena v evidenci osob při krajském úřadě, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu.⁴⁰

Hovoříme-li o pěstounské péči, hovoříme o péči o dítě, které je pod ochranou státu. Z tohoto důvodu je třeba zajistit fungující systém podpory, doprovázení a následného vzdělávání pěstounů a zároveň sledování výkonu pěstounské péče.⁴¹

V následujících řádcích popíšu jednotlivá práva a povinnosti osob pečujících, tak jak je specifikuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v platném znění.

a) Právo na poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené

Tato pomoc spočívá zejména v zajištění krátkodobé péče⁴²

- po dobu, kdy je osoba pečující nebo osoba v evidenci uznána dočasně práce neschopnou nebo při ošetřování osoby blízké,
- při narození dítěte,
- při vyřizování nezbytných osobních záležitostí,

⁴⁰<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁴¹<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁴²Ust. § 47a odst. 2 písm. a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

- při úmrtí osoby blízké.

Krátkodobou péči mohou poskytovat např.:⁴³

- osoby blízké rodině
- komunitní a mateřská centra
- jiné pěstounské rodiny
- dobrovolníci
- pracovníci subjektu, se kterým je uzavřena dohoda (tuto péči může subjekt poskytovat více rodinám)
- mateřská školka či jiné obdobné zařízení (dětská skupina, soukromá školka atp.)
- „paní na hlídání“ (může ji mít osoba pečující/v evidenci již nasmlouvanou nebo ji nasmlouvá subjekt uzavírající dohodu pro více pěstounských rodin)

Jako doporučení se jeví skutečnost, že je vhodné, aby osoby, které tuto krátkodobou péči o děti poskytují, znaly specifika dětí vyrůstajících v náhradní rodinné péči a byly tedy alespoň v základní míře v tomto směru poučeny a proškoleny.⁴⁴

Odpovědnost v případě hlídání dětí má vždy ta osoba, která dítě hlídá. O tom provedou zainteresované osoby záznam prostřednictvím dohody o hlídání dětí.

b) Právo na poskytnutí respitní péče

Osoby pečující/v evidenci mají právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo děti v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let.⁴⁵

⁴³<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁴⁴<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁴⁵Ust. § 47a odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Toto ustanovení dává možnost osobám pečujícím a osobám v evidenci „odpočinout“ si od celodenní náročné a vyčerpávající péče o děti, které mají často velmi specifické potřeby. Slouží tedy především k psychohygieně osob pečujících/v evidenci. Hovoříme o respitní péči.⁴⁶

Respitní péči je možno zajistit např.:⁴⁷

- pobytem pro děti z náhradních rodin s terapeutickým programem zaměřeným na potřeby dětí v NRP
- obdobným způsobem jako zajištění krátkodobé péče
- zajištěním účasti dítěte na dětském táboře v souladu s jeho zájmy a potřebami (nemusí se jednat o výchovně-rekreační tábor dětí dle § 39 odst. 1 písm. d) zákona o sociálně-právní ochraně dětí)

c) Právo na zprostředkování odborné pomoci

Osoby pečující/v evidenci mají právo na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců.⁴⁸

Jedná se o odbornou pomoc nad rámec poradenství, která je osobám pečujícím a osobám v evidenci poskytovaná prostřednictvím obecních, krajských úřadů nebo pověřenou osobou.⁴⁹

Tuto odbornou pomoc může zajistit sám subjekt, který dohodu uzavírá (např. prostřednictvím svého psychologa, terapeuta, supervizora apod.) nebo osobě pečující/v evidenci a svěřenému dítěti či dalším dětem žijícím v rodině domluví u příslušného odborníka možnost konzultací v potřebných intervalech. Může se jednat o odborníka působícího u pověřené osoby či sociální služby, působícího v ústavním zařízení či např. zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.⁵⁰

⁴⁶<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁴⁷<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁴⁸Ust. § 47a odst. 2 písm. c) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁹<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁵⁰<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

Odborná pomoc poskytovaná dítěti v pěstounské péči by měla vycházet z individuálního plánu ochrany dítěte.⁵¹

Příklady odborných služeb:⁵²

- supervize
- psychoterapie
- právní poradenství související s péčí o svěřené děti
- sociální služby
- odborná pomoc při vzdělávání

d) Právo na zajištění možnosti se vzdělávat

Osoby pečující/v evidenci mají právo na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě.⁵³

Zvyšování znalostí a dovedností osoby pečující a osoby v evidenci je podle § 5 vyhlášky č.473/2012 Sb. o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí zaměřeno zejména na:⁵⁴

- získávání nových informací a schopností v oblasti péče o dítě,
- získávání znalostí a dovedností při péči o specifické skupiny dětí, zejména dětí jiného etnika, dětí se zdravotním postižením, sourozeneckých skupin, dětí, které zažily týrání, zneužívání či zanedbávání,
- poskytování péče při změnách spojených se vzděláváním nebo vývojovými fázemi dítěte,
- zvládání krizových situací,
- návrat dítěte do původní rodiny a přechod do náhradní rodiny,

⁵¹ Ust. §10 odst. 5) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁵² <http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁵³ Ust. § 47a odst. 2 písm. d) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁴ <http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

- přípravu dítěte na osamostatňování se související se zletilostí a odchodem z náhradní péče, s ohledem na věk dítěte a jeho vývojové a sociální potřeby.

e) Právo na pomoc při udržování kontaktu s biologickou rodinou

Osoby pečující/v evidenci mají právo na pomoc při udržování, rozvíjení a prohlubování sounáležitosti dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a při realizaci styku rodičů s dítětem v pěstounské péči, včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku.⁵⁵

Kontakt dítěte s oprávněnými osobami je řešen buď rozhodnutím soudu nebo individuálním plánem ochrany dítěte, potažmo OSPODem. Pomoc spočívá zejména:⁵⁶

- v přípravě dítěte, oprávněné osoby, osoby pečující nebo osoby v evidenci na kontakt,
- zajištění předběžného kontaktu pečující osoby/v evidenci s oprávněnou osobou,
- zajištění vhodného místa pro kontakt,
- vyhodnocení, zda kontakt probíhá v zájmu dítěte,
- doprovázení dítěte v průběhu kontaktu,
- sledování průběhu kontaktu.

Podpora a pomoc je poskytována i při realizaci jiných forem kontaktu, než je osobní setkání. I v případě, že dítě není v kontaktu s rodiči ani jinými osobami blízkými, je třeba podporovat rozvoj jeho identity ve vztahu k jeho původu, např. formou zpracování „knihy života dítěte“.⁵⁷

f) Povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti

⁵⁵Ust. § 47a odst. 2 písm. e) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁶<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁵⁷<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

Osoby pečující/v evidenci jsou povinny zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě. Rozsah povinného vzdělávání je minimálně 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích.⁵⁸

Možné okruhy, na které by se mohlo vzdělávání osob pečujících zaměřit, jsou uvedeny výše v textu v odrážce d)Právo na zajištění možnosti se vzdělávat.

Speciálně by se měla pozornost soustředit na osoby pečující, které neprošly procesem zprostředkování (příbuzenská pěstounská péče nebo pěstounská péče osoby blízké) a nezúčastnily se přípravy fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny.⁵⁹

Na základě vzdělávacích plánů vyhodnotí pověřený obecní úřad obce s rozšířenou působností, obecní úřad, krajský úřad nebo pověřená osoba (instituce, se kterou má osoba pečující nebo osoba v evidenci uzavřenou Dohodu o výkonu pěstounské péče), jaká témata jsou v danou chvíli pro osobu pečující/v evidenci nejpotřebnější. Vzdělávání by tak mělo mít konkrétní přínos pro osobu pečující/v evidenci ve vztahu k poskytované péči a potřebám dítěte. Tuto povinnost si lze splnit i prostřednictvím osobních konzultací, které se zaměří na okruhy uvedené výše v textu v odrážce d)Právo na zajištění možnosti se vzdělávat⁶⁰

g) Povinnost umožnit sledování naplňování dohody

Osoby pečující/v evidenci jsou povinny umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče a spolupracovat se zaměstnancem pověřeným sledovat vývoj dětí.⁶¹

Subjekt, který s osobou pečující/v evidenci uzavřel Dohodu o výkonu pěstounské péče, sleduje naplňování práv a plnění povinností dohodou či rozhodnutím upravených. Klíčový pracovník (sociální pracovník určen

⁵⁸ Ust. §47a odst.2 písm. f zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů

⁵⁹ <http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁶⁰ <http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁶¹ Ust. § 47a odst. 2 písm. g) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

subjektem, se kterým má osoba pečující/v evidenci uzavřenou Dohodu o výkonu pěstounské péče) se zaměřuje na výkon pěstounské péče, tedy na to, zda osoby pečující/v evidenci nepotřebují pomoc či poradenství a koordinuje potřebné služby.⁶²

Sledování naplňování dohody nemusí být realizováno pouze návštěvou příslušného klíčového pracovníka v rodině, ale též při vzájemném kontaktu např. na vzdělávacích kurzech apod.⁶³

Vývoj dítěte sleduje podle § 19 odst. 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí zároveň orgán sociálně-právní ochrany dětí dítěte příslušný podle místa trvalého pobytu dítěte. Pracovníci OSPOD jsou povinni navštěvovat rodinu, kde dítě žije, nejméně jednou za 3 měsíce v období prvních 6 měsíců po umístění dítěte a poté v souladu se zájmy dítěte podle potřeby, nejméně však jednou za 6 měsíců.⁶⁴

Opakované neumožnění sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče může být důvodem pro vypovězení dohody o výkonu pěstounské péče ze strany doprovázející organizace. Zároveň doprovázející organizace informuje příslušný OSPOD (OSPOD pěstouna i OSPOD dítěte), které posoudí, zda neplnění povinností není kontraindikací dalšího trvání pěstounské péče.⁶⁵

h) Povinnost udržovat kontakt s biologickou rodinou

Osoby pečující/v evidenci jsou povinny, v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte, udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči, a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak.⁶⁶

⁶²<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁶³<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁶⁴ Ust. § 19 ods. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁵<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁶⁶ Ust. § 47a odst. 2 písm. h) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

i) Další služby v rámci dohody o výkonu pěstounské péče

Příklady dalších služeb, které mohou být zakotveny v dohodě:⁶⁷

- klubová setkání náhradních rodin
- svépomocné skupiny náhradních rodin
- setkávání dětí vyrůstajících v náhradních rodinách
- doučování dětí
- doprovod na volnočasové aktivity, do školy nebo předškolního zařízení
- relaxační pobyty pro náhradní rodiny
- supervize pro osoby pečující/v evidenci
- průvodce pro dítě v náhradní rodině (např. „Big brothers“)
- úhrada části nákladů na bydlení (obdobně jako ve stávajících zařízeních pro výkon pěstounské péče)

3.2 Proces uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče

Uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče navrhuje osobě pečující příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má osoba pečující trvalý pobyt. Zároveň pečující osobu tento obecní úřad informuje o tom, že má možnost osoba pečující uzavřít Dohodu o výkonu pěstounské péče s jiným obecním úřadem, jiným obecním úřadem obce s rozšířenou působností, krajským úřadem nebo pověřenou osobou. Příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností uděluje před uzavřením takové Dohody souhlas s jejím uzavřením.⁶⁸

Dohoda o výkonu pěstounské péče se uzavírá do 30 dnů od právní moci rozhodnutí příslušného orgánu o svěření prvního dítěte do péče osoby pečující nebo rozhodnutí o zařazení osoby v evidenci do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. V případě, že k uzavření dohody o výkonu pěstounské péče nedojde ve stanovené

⁶⁷<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁶⁸ Ust. §47b zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

lhůtě, upraví podrobnosti ohledně výkonu práv a povinností založených v §47a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má osoba pečující/v evidenci trvalý pobyt, rozhodnutím.⁶⁹

3.2.1 Okruh účastníků dohody

Na straně jedné jsou subjekty:⁷⁰

- obecní úřad obce s rozšířenou působností příslušný podle místa trvalého bydliště osoby pečující/v evidenci,
- jiný obecní úřad obce s rozšířenou působností,
- obecní úřad,
- krajský úřad,
- pověřená osoba.

Na straně druhé jsou osoby pečující/v evidenci, které již byly specifikovány v podkapitole 3.1.

Primární povinnost navrhnout obsah dohody a její uzavření leží na orgánu sociálně právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností příslušném podle trvalého pobytu osoby pečující/v evidenci.⁷¹

Osoba pečující/v evidenci se může rozhodnout uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče s jiným subjektem, viz Okruh účastníků dohody, než je příslušný OSPOD. S uzavřením takovéto dohody o výkonu pěstounské péče, respektive s její změnou, vydává příslušný OSPOD souhlas na základě žádosti o vyjádření souhlasu s návrhem dohody či změny.⁷²

⁶⁹Ust. § 47b odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁰<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁷¹<http://www.mpsv.cz/cs/14503> ze dne 22.11.2015

⁷²Ust. § 47b odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

3.2.2 Zánik dohody

Dohoda o výkonu pěstounské péče trvá po dobu trvání pěstounské péče (nejpozději do zletilosti posledního svěřeného dítěte) nebo do doby vyřazení osoby v evidenci z evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu.⁷³

Osoba pečující/v evidenci může vypovědět dohodu kdykoliv a bez udání důvodu. Následně uzavře dohodu o výkonu pěstounské péče novou.⁷⁴

Obecní úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad nebo pověřená osoba mohou vypovědět dohodu o výkonu pěstounské péče jen:⁷⁵

- pro závažné nebo opakované porušování povinností, ke kterým se osoba pečující/v evidenci zavázala v dohodě o výkonu pěstounské péče,
- pro opakované maření sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče,
- pro odmítnutí přijetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu bez vážného důvodu na straně osoby v evidenci.

Dohoda o výkonu pěstounské péče je nový institut, který nejen osobám pečujícím dává práva, ale stanoví jim i povinnosti. V praxi jsem se setkávala z řad osob pečujících s určitou nedůvěrou k „novotám“, která je do určité míry pochopitelná a přirozená. Nyní se již situace mění, na změny si osoby pečující přivykají a spolupráce s nimi je velmi otevřená a pro obě strany, jak sociálního pracovníka, tak osoby pečující, do značné míry obohacující.

V této kapitola jsem podrobně charakterizovala nový institut Dohody o výkonu pěstounské péče, který upravuje práva a povinnosti nejen osob pečujících, ale stanoví pravidla i pro doprovázející organizace, které poskytují osobám pečujícím servis. V rámci této kapitoly jsem zdůraznila,

⁷³Ust. § 47c odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁴Ust. § 47c odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁵Ust. § 47c odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

dle mého názoru, klíčové otázky výkonu pěstounské či poručenské péče, a to povinnost osob pečujících zvyšovat si znalosti a dovednosti, a dále povinnost osob pečujících udržovat a rozvíjet kontakt s biologickou rodinou, zejména s rodiči. Uvědomuji si, že v tomto směru jsou kladeny vysoké nároky nejen na osobnostní kvality pečující osoby, ale i na doprovázející organizace, které by měly být schopny identifikovat vzdělávací potřeby osob pečujících. V tomto směru analýza vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně právní ochrany dětí, koresponduje s cíli těchto doprovázejících organizací.

V následující kapitole se vzhledem k cíli diplomové práce budu věnovat termínu vzdělávání dospělých, jako cílové skupině, do které pěstouni a poručníci spadají, neboť jak již bylo dříve vysvětleno, pěstounem či poručníkem se může stát pouze osoba starší 18 let, tedy dospělá.

4 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Vzhledem k tomu, že cílovou skupinu této diplomové práce tvoří dospělí (pěstouni a poručníci) a předmětem zkoumání jsou jejich vzdělávací potřeby, považuji za důležité popsat v následující kapitole určitá specifika vzdělávání dospělých, současný vývoj v této oblasti a motivaci dospělých pro vzdělávání.

4.1 Znalostní společnost

V předcházející části této diplomové práce jsem nastínila, co vše obnáší pozice pěstouna. Jaká jsou jeho práva a povinnosti, jak je jeho práce finančně ohodnocena. Pěstounem se může stát pouze osoba starší 18 let, právně způsobilá, která splní další zákonem stanovené náležitosti, o kterých jsem již hovořila dříve. Podle našeho právního řádu se jedná o osobu dospělou.

Neustálý technický a technologický rozvoj nás nutí, i když si to ani nemusíme uvědomovat, „nově se vzdělávat“ v nejrůznějších činnostech, které se stávají běžnou součástí našeho života. Ať vědomě nebo nevědomě se celoživotně vzděláváme. Nemusí se jednat jen o učení se novým technologiím (např. neustále modernější mobilní telefony), ale i učení se zvládat nové životní situace, které nám moderní doba přináší.

V této souvislosti se lze zmínit o termínu **společnost vědění**, který znamená zhruba to, že v současné civilizaci je klíčovým faktorem rozvoje *vědění*, které vychází zejména z vědy, ale i z jiných sektorů společnosti. Prolínají se zde aspekty ekonomické (řízení lidských zdrojů), technologické (informační a komunikační systémy), politické (globalizace trhu práce a obchodu) i pedagogické (kvalita vzdělávání dosahovaného populacími zemí). V tomto důsledku nabývají na důležitosti andragogické koncepce celoživotního vzdělávání, rozvoje lidských zdrojů, dostupnosti vzdělávání, *vzdělávání dospělých*.⁷⁶

⁷⁶ Průcha, J., Veteška, J. (2014). Andragogický slovník. Praha: Grada. s.258

Vzhledem k cíli diplomové práce je nezbytné si uvědomit, že vzdělávání pěstounů a poručníků by mělo naplňovat principy společnosti vědění, protože se jedná o jejich celoživotní vzdělávání.

Ve **společnosti vědění** nejde totiž o to, rozdělit život člověka na fázi, která je určena ke vzdělávání, a na druhou, která je určena k výdělečné činnosti. Vědění by mělo být prostoupeno celým životem člověka. Důležité je ale naučit lidi učit se, celoživotně se učit.⁷⁷

Společnost vědění lze tedy chápat jako schopnost populace, snad spíše nutnost, se celoživotně vzdělávat. Neustálý technický a technologický pokrok nutí lidi se pít po znalostech. Je mnoho informací, ale je potřeba umět s informacemi pracovat. I to se musí lidé naučit. Dnešní společnost nutí i dospělé se vzdělávat, a to i přesto, že v dřívější době nebyli ke vzdělávání dostatečně motivováni. Usuzuji tak na základě vlastních zkušeností z praxe během práce s pěstouny, kteří jsou mnohdy starší generace (jedná se zejména o prarodiče, kterým byli svěřeni do pěstounské péče vlastní vnuci) a jejich nechuť k osvojování si nových dovedností a rozšiřování obzorů je někdy velmi patrná. Jen velmi obtížně se jim vysvětluje, že v současné době existují jiné a nové postupy ve výchově a dnešní děti se potýkají s jinými problémy, než se potýkaly jejich vlastní děti. Vzdělávání pěstounů je ošetřeno, jak již bylo uvedeno, v tzv. Dohodách o výkonu pěstounské péče, ve kterých je pěstounům stanovena povinnost plnění 24 hodinového zvyšování si znalostí a dovedností v oblasti výchovy a péče o dítě v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích.⁷⁸

Proto bych ve své diplomové práci chtěla zjistit vzdělávací potřeby pěstounů, aby bylo možné dle těchto potřeb sestavit vzdělávací plán, který mohou při práci s pěstouny využívat jak OSPOD, tak doprovázející organizace.

⁷⁷Liessmann, K.P. (2009). Teorie nevzdělanosti: omyly společnosti vědění. Praha: Academia. s. 27

⁷⁸Ust. § 47a odst. 2 písm. f zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v platném znění

I zde bych ráda upozornila na to, že je potřeba být otevřen přijímat nové informace, předávat tuto svou ochotu se vzdělávat dětem, o které pěstouni pečují, a domnívám se, že v tomto případě „příklady táhnou“ a pěstouni se tak mohou stát ve vztahu ke vzdělávání pro tyto děti vzory.

4.2 Současná situace ve vzdělávání dospělých

Hodnota a prestiž vzdělávání roste a tomuto se přizpůsobuje i nabídka vzdělávacích institucí. Vzdělávání dospělých se stalo součástí personální politiky v organizacích a je zde vyžadováno. Vzdělávání je spojováno se získáváním profesních kvalifikací a kompetencí. Roste podíl nestátních nabídek vzdělávání a vzdělávání se stává zbožím, které má svůj vlastní trh. Učení se stává součástí životního stylu. Rozmáhají se vzdělávací formy zaměřené na vnitřní svět osobnosti (sebepoznání, techniky zvládání stresu, meditace apod.), týkající se tělesnosti, emocí a duchovního světa.⁷⁹

Tyto změny vznikají jak v důsledku společenského vývoje, kdy se mění nároky na lidi, tak v důsledku změn vzdělanostní úrovně a hodnotových žebříčků současného člověka. Mění se samotný účastník vzdělávacího procesu tím, že je kritičtější, vzdělanější a náročnější.⁸⁰

Současné teorie o vzdělávání dospělých rozlišují tři druhy vzdělávání:⁸¹

- **formální vzdělávání** - je realizováno v organizovaném a strukturovaném prostředí vzdělávacích a výcvikových institucích a vede k získání uznávaných certifikací, diplomů a kvalifikací
- **neformální vzdělávání** - jedná se o jakékoli organizované vzdělávací aktivity probíhající mimo formální vzdělávání. Zahrnuje kurzy, semináře, školení a nevede k získání uceleného stupně vzdělání. Nutnou podmínkou je vedení vzdělávací akce odborníkem. Neformální vzdělávání naplňuje podstatu celoživotního vzdělávání.
- **Informální vzdělávání** - jedná se o proces nabývání vědomostí, dovedností, postojů a kompetencí z každodenních zkušeností a

⁷⁹ Beneš, M. (2008). Andragogika. Praha: Grada s. 27-28

⁸⁰ Beneš, M. (2008). Andragogika. Praha: Grada s. 28

⁸¹ Průcha, J., Veteška, J. (2014). Andragogický slovník. Praha: Grada 114,

činností v práci, rodině, volném čase. Jedná se o učení neorganizované.

Vzhledem ke vzdělávání cílové skupiny, tedy pěstounů a poručníků, se jako vhodná forma vzdělávání jeví vzdělávání neformální. Vzdělávání pěstounů a poručníků probíhá formou organizovaných seminářů, po jejichž skončení získávají pěstouni a poručníci osvědčení o absolvování.

Nutnost a účel vzdělávání dospělých lze např. zdůvodnit i takto:⁸²

- druhá vzdělávací šance pro lidi, kteří z nějakého důvodu nezískali vzdělání podle svých potřeb
- odborné vzdělávání a zvyšování kvalifikací a kompetencí
- **rozvoj schopností naplňovat sociální role v rodině, sociálním životě, jako občan atd. (zvýraznila P. CH.)**
- sociální péče v oblasti zdravotní výchovy
- individuální rozvoj kulturních a všeobecných znalostí nebo schopnosti trávit hodnotně volný čas. Individuální rozvoj lze spojit se sociálním cítěním, solidaritou, sociální soudružností, výchovou k občanství.

Položku o rozvoji schopnosti naplňovat sociální role v rodině, sociálním životě, chápu jako položku stěžejní pro vzdělávání pěstounů a poručníků a ke zjištění jejich vzdělávacích potřeb. Právě u pěstounů a poručníků dochází ke změnám v sociálních rolích v rodině a je třeba se s tím umět vyrovnat.

4.3 Cílová skupina ve vzdělávání dospělých

Vzdělávací nabídka může být nespecifická, to znamená určena všem dospělým, nebo určena pro specifickou skupinu dospělých (např. společné zájmy nebo potřeby), pak hovoříme o cílové skupině.⁸³

⁸² Beneš,M.(2008). Andragogika.Praha:Grada. s.29

⁸³ Beneš,M.(2008). Andragogika.Praha:Grada. s.86

V případě předložené diplomové práci hovořím o skupině dospělých se specifickými potřebami a zájmy, a to o cílové skupině pěstounů a poručníků.

4.4 Motivace ve vzdělávání dospělých

Vzhledem k tomu, že cílem diplomové práce je analýza vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků, je třeba se zmínit i o motivaci ke vzdělávání. Na pěstouny a poručníky můžeme pohlížet jako na „zaměstnance“ státu, které je třeba, stejně jako zaměstnance jakéhokoli jiného podniku, ke vzdělávání správně motivovat, aby takové vzdělávání bylo efektivní.

4.4.1 Motivace

V psychologii existuje různé chápání významu pojmu motiv. V užším smyslu vyjadřují motivy vědomé záměry či vědomé cíle jednání, v širším významu vyjadřují cíle chování vůbec, tedy i nevědomé účely chování.⁸⁴

Ve své knize Řízení lidských zdrojů vychází Armstrong ze zjištění Herzberga a kol., že existují dva typy motivace, a to:⁸⁵

- **vnitřní motivace** - jde o faktory, které si lidé sami vytvářejí a které je ovlivňují, aby se určitým způsobem chovali a směřovali určitým směrem. Mezi tyto faktory řadíme odpovědnost, autonomii, příležitost využívat a rozvíjet dovednosti a schopnosti, zajímavá a podnětná práce, která nás naplňuje.
- **vnější motivace** - vše, čím lze ovlivnit motivaci lidí z vnějšku. To znamená systém odměn, ale i trestů. (např. pochvala, zvýšení platu x kritika, odepření platu).

Motivaci lze chápat jako motor, který nás neustále žene dopředu. Dokonce dle Maslowa je velmi těžké, zdali vůbec možné, dosáhnout stavu motivačního klidu. Jakmile totiž uspokojíme jednu pohnutku (motiv,

⁸⁴Nakonečný, M. (1995). Psychologie osobnosti. Praha: Academia. s. 124

⁸⁵Armstrong, M. (2007). Řízení lidských zdrojů. Praha: Grada. s. 221

potřebu), na její místo se okamžitě tlačí jiná pohnutka, a tak to pokračuje stále dál.⁸⁶

4.4.2 Motivace k učení

Motivace k učení je významným prvkem ve vzdělávacím procesu potencionálních účastníků vzdělávací akce (pěstounů). Cyklus motivace k učení lze popsat jako 1. **Poznání dopadů**, 2. **Přesvědčení o přínosech**, 3. **Závazek k učení**.⁸⁷

Účastníci tohoto motivačního cyklu se nacházejí v různých jeho stádiích, jejich motivace se mění a je třeba zvážit, jak i ty méně motivované v tomto cyklu posouvat. Toho lze dosáhnout:⁸⁸

- vedením diskuse o příkladech, kdy mělo učení užitečný dopad
- návštěvami u týmů, jimž učení přineslo úspěch (domnívám se, že pro motivaci pěstounů a poručníků ke vzdělávání je tento způsob motivace velmi přínosný. Na skupinových setkáních pěstounů a poručníků je novým pěstounům a poručníkům zkušenějšími „kolegy“ ukázáno, jak jim vzdělávání může pomoci při řešení problémových situací, s nimiž se v rámci výkonu pěstounské či poručenské péče potýkají. Při kontaktu s pěstouny a poručníky je mi z praxe známo, že skupinová setkání pěstounů a poručníků, kde dochází ke sdílení společného tématu pěstounské či poručenské péče, jsou ze strany pěstounů a poručníků hodnoceny jako velmi přínosné. Příklady dobré praxe pak mohou být pro nové pěstouny a poručníky motivující i směrem k dalšímu vzdělávání)
- použitím článků či literatury, v nichž je poukázáno na přínos takového učení
- diskusemi s lidmi, kteří v prospěšnost učení věří a dokážou promluvit o povzbuzujících příkladech

⁸⁶ Maslow, A.H.(2014). O psychologii bytí.Praha:Portál.s.10

⁸⁷ Vodák, J.,Kucharčíková, A.(2011). Efektivní vzdělávání zaměstnanců. Praha:Grada. s.101-102

⁸⁸ Vodák, J.,Kucharčíková, A.(2011). Efektivní vzdělávání zaměstnanců. Praha:Grada. s.102

Motivace k učení, tedy snaha o zdokonalení svých znalostí, schopností a dovedností, ve velké míře ovlivňuje efektivitu vzdělávání. Na motivaci působí:⁸⁹

- **Hodnota**, kterou účastníci (pěstouni) přikládají učebním aktivitám ve vztahu ke svému „pracovnímu“ zařazení a výhledu do budoucna a náročnost úkolů v rámci vzdělávací aktivity
- **Okolnosti**, zda program vzdělávání vychází ze zjištěných potřeb vzdělávání, nebo zda se jedná jen o jednorázovou vzdělávací akci bez zohlednění **vzdělávacích potřeb** účastníků.

Motivační cyklus je v praxi využíván nejen k motivaci pěstounů a poručníků ke vzdělávání, ale i k motivaci pro pokračování v poručenské a pěstounské péči. Děje se tak formou sdílení v rámci skupin pěstounů, kde dlouhodobí pěstouni předávají své zkušenosti pěstounům, kteří s pěstounstvím teprve začínají.

Nelze zastírat, že jedním z motivačních faktorů výkonu pěstounské péče může být i finanční podpora prostřednictvím dávek pěstounské péče, i když o ní nelze hovořit jako o faktoru primárním a jediném.

V kapitole Vzdělávání dospělých jsem se zamyslela nad tím, proč je vlastně nutné dospělé vzdělávat, o jakou cílovou skupinu se jedná, a co je motivace a jaký vliv na vzdělávání dospělých má.

Jedním z klíčových slov v názvu diplomové práce je slovo potřeba, respektive vzdělávací potřeba. V následující kapitole se proto pokusím vysvětlit pojem potřeba, potažmo vzdělávací potřeba, a vzdělávací potřeby identifikovat.

⁸⁹ Vodák, J., Kucharčíková, A. (2011). Efektivní vzdělávání zaměstnanců. Praha: Grada. s 102

5 VZDĚLÁVACÍ POTŘEBY

V předcházejících kapitolách diplomové práce jsem již vysvětlila mnoho pojmů, jichž se týká její cíl, což je analýza vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín. V této kapitole se tedy pokusím vysvětlit další z pojmů, kterým je pojem potřeba, respektive vzdělávací potřeby a jejich identifikace.

S pojmem potřeba souvisí proces motivace, o němž jsem hovořila v předcházející kapitole. Potřeby vyjadřují základní formu motivu, a to ve formě nějakého deficitu, ať v biologické rovině nebo v rovině sociální.⁹⁰

5.1 Kvalifikace potřeb

V průběhu předchozího studia jsem se setkala mimo jiné s kvalifikací potřeb dle amerického představitele humanistické psychologie A. H. Maslowa. Jeho hierarchické uspořádání potřeb od nejnižších k nejvyšším považuji za přehledné a logické.

Maslow definoval pět hlavních kategorií potřeb, které jsou společné pro všechny lidi. Potřeby rozdělil do hierarchie od „nejnižších“ po „nejvyšší“ potřeby:⁹¹

1. **Fyziologické** - potřeba kyslíku, potravy, vody, sexu
2. **Jistoty a bezpečí** - potřeba ochrany před nebezpečím a nedostatkem fyziologických potřeb
3. **Sociální** - potřeba lásky, přátelství a přijetí jako příslušníka skupiny
4. **Uznání** - potřeba mít sebeúctu a být respektován ostatními (prestiž)
5. **Seberealizace (sebenaplnění)** - potřeba rozvíjet schopnosti a dovednosti, stát se tím, v co člověk věří, že je schopen se stát.

Maslow vychází z toho, že pouze uspokojení nižší potřeby vede k motivaci uspokojit potřebu vyšší. Potřebu seberealizace v podstatě nemůžeme nikdy

⁹⁰Nakonečný, M. (1995). Psychologie osobnosti. Praha:Academia. s. 125

⁹¹Armstrong, M. (2007). Řízení lidských zdrojů. Praha:Grada. s. 224

naplnit zcela, protože pouze neuspokojená potřeba může motivovat chování člověka.⁹²

Dle Maslowa je vědění vyšší potřebou než pocit bezpečí, znamená to tedy, že aby člověk toužil po poznání či vědění, musí být u něj uspokojen pocit bezpečí. Vědění pak pomáhá růstu člověka. Potřeba vědět musí být integrována se strachem z vědění, s úzkostí, s potřebou bezpečí a jistoty.⁹³ Dle výše uvedeného bych se pokusila **potřeby vzdělávací** zařadit do potřeb, které dle Maslowa následují po naplnění potřeb „Bezpečí“ a „Jistoty“. S největší pravděpodobností by se jednalo o potřeby „Uznání“ a potřeby „Seberealizace“.

5.2 Vzdělávací potřeby a jejich identifikace

Vzdělávací potřeby představují určitý, často z pozice jednotlivce subjektivně pocíťovaný deficit informací, vědomostí, znalostí a dovedností nezbytných pro jeho pracovní i mimopracovní aktivity. Zjišťování vzdělávacích potřeb v rámci podnikové sféry probíhá prostřednictvím analýzy vzdělávacích potřeb formou empirického zkoumání (analýza dokumentů, dotazníkové šetření, kvalifikační rozhovory apod.). Objektivní posouzení takto zjištěných vzdělávacích potřeb je pak výchozím bodem pro plánování a realizaci vzdělávacích procesů.⁹⁴

Vzdělávací potřeby můžeme definovat jako potřeby sociální, které získáváme v průběhu života. Vznikají z tendence jednotlivce dosáhnout rovnováhy mezi svými možnostmi a možným sociálním a pracovním uplatněním. Jsou ovlivňovány především trhem práce, ale i vlivy osobnostními a společenskými. Vzdělávací potřeby jednotlivce korelují se vzdělávacími potřebami společnosti. V ideálním vztahu by mělo jít o vztah totožnosti. Vzdělávací potřeby vyvolávají vzdělávací poptávku. Z výzkumů vyplývá úzká korelace mezi dosaženou úrovní vzdělání a přípravy na povolání a potřebami dalšího vzdělávání. Při nedokonalém prvotním vzdělání vzdělávací potřeby nevznikají,

⁹² Maslow, A. In Armstrong, M. (2007). Řízení lidských zdrojů. Praha: Grada. s. 224

⁹³ Maslow, A.H. (2014). O psychologii bytí. Praha: Portál. s. 10

⁹⁴ Průcha, J., Veteška, J. (2014). Andragogický slovník. Praha: Grada. s. 300

proto je ve vzdělávání dospělých potřebné vzdělávací potřeby u některých sociálních skupin nejdříve vyvolat.⁹⁵

Je důležité, aby si lidé uvědomili, co se potřebují naučit, aby mohli vykonávat svou současnou roli a rozvíjet se pro budoucnost. Měli by být zasvěceni do problému vzdělávání a prostřednictvím specifických programů vzdělávání a plánovaných vzdělávacích akcí se proto klade důraz na samostatně řízené učení a vzdělávání, které je v případě potřeby doplněné o koučování, mentoring a formální vzdělávací kurzy.⁹⁶

Zde bych ráda upozornila na to, že stejně jako u jiných skupin, je někdy velmi obtížné vyvolat **vzdělávací potřeby** i u některých skupin pěstounů či poručníků. Určitou mírou se na tom může podílet fakt, že se jedná často o pěstouny vyššího věku, kteří opustily brány vzdělávacích zařízení již poměrně dávno, anebo se jedná o pěstouny, kteří dosáhli pouze základního vzdělání a nespátřují v dalším vzdělávání nějaký přínos. Často se jedná také o pěstouny, kteří svůj věk používají jako alibi k tomu, že další vzdělávání, vzhledem ke svým životním zkušenostem, nepotřebují.

Přítom učením a **vzděláváním** se rozšiřuje **potenciál** člověka, vznikají nebo se rozvíjejí tzv. lidské zdroje (v moderní manažerské češtině velmi frekventovaný název), což je třeba opravdu chápat jako potenciál člověka pro výkon určité činnosti, kterou může poskytnout svému okolí.⁹⁷

V tomto směru spatřuji podobnost s osobami pečujícími, které právě prostřednictvím vzdělávání mohou rozšířit svůj potenciál a výkon pěstounské a poručenské péče více zkvalitnit.

Při **identifikaci potřeb vzdělávání** se porovnávají dvě úrovně výkonnosti a to standardní (požadovanou, optimální, plánovanou) výkonnost a současná (existující, reálnou) výkonnost. Rozdíl mezi těmito dvěma úrovněmi představuje **výkonnostní mezeru**.⁹⁸

⁹⁵ <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/vzdelavaci-potreby> ze dne 29.11.2015

⁹⁶ Armstrong, M. (2007). Řízení lidských zdrojů. Praha: Grada. s. 467

⁹⁷ Plamínek, J. (2014). Vzdělávání dospělých. Praha: Grada. s. 18-19

⁹⁸ Vodák, J., Kucharčíková, A. (2011). Efektivní vzdělávání zaměstnanců. Praha: Grada. s. 85

Analýza vzdělávacích potřeb by měla vycházet z této výkonnostní mezery, kdy by měla odpovědět na otázky, co je třeba a proč udělat.⁹⁹

Touto větou bych se ráda vrátila k cíli diplomové práce, kterou **je analýza vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín**. Cílem tedy bude **identifikovat vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků napříč všemi typy pěstounské péče** (příbuzenská PP, cizí PP, přechodná PP). V předchozích kapitolách jsem se snažila vysvětlit pojmy, které se k analýze vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků vztahují.

Touto kapitolou bych uzavřela teoretickou část práce, která je základem pro následující empirickou část diplomové práce, ve které objasním metodologii sběru dat pro potřeby analýzy vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín a provedu celkové zhodnocení dosažených výsledků.

⁹⁹ Průcha, J., Veteška, J. (2014). Andragogický slovník. Praha: Grada. s.32

6 METODIKA SBĚRU DAT

Jak již název mé diplomové práce napovídá, je mým cílem **analýza vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín**. Cílem tedy bude **identifikovat vzdělávací potřeby pěstounů napříč všemi typy pěstounské péče** (příbuzenská PP, cizí PP, přechodná PP).

Na základě stanovených výzkumných otázek, které budou vycházet z výše stanoveného cíle mé diplomové práce, budou stanovená kritéria pro výběr osob, které budou předmětem zkoumání. Jedná se tedy o osoby, které byly soudní cestou ustanoveny pěstouny, poručníky nebo jsou vedeny v evidenci osob vhodných stát se pěstouny na přechodnou dobu a procházejí evidencí vedenou na oddělení sociálně právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín.

Skupinový rozhovor (focus grup) použiji jako formu předvýzkumu, na jehož základě se pokusím o sestavení dotazníkových otázek do dotazníku, jenž budu distribuovat k rukám respondentů. Na základě dotazníkového šetření se pokusím zodpovědět výzkumné otázky a analyzovat vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí při MěÚ Nový Jičín, což je cílem diplomové práce.

6.1 Výzkumné otázky

Vzhledem k tomu, že na oddělení sociálně právní ochrany dětí při MěÚ Nový Jičín pracuji jako sociální pracovník pro oblast náhradní rodinné péče a při své praxi se setkávám s pěstouny, s pěstouny na přechodnou dobu a poručníky, kdy každá tato skupina má svá specifika (např. počet dětí, příbuzenská či cizí péče, péče krátkodobá či dlouhodobá apod.), která byla popsána v teoretické části diplomové práce, rozhodla jsem se pro srovnávání vzdělávacích potřeb v těchto jednotlivých skupinách.

Na základě výše uvedeného jsem si proto pro své empirické šetření stanovila i níže uvedené výzkumné otázky, na které bych se chtěla pokusit najít odpovědi.

Výzkumná otázka č.1 *Jak se liší vzdělávací potřeby v jednotlivých typech pěstounské a poručenské péče s ohledem na příbuzenskou péči a cizí péči?*

Výzkumná otázka č. 2 *Jak se liší vzdělávací potřeby v jednotlivých typech pěstounské a poručenské péče s ohledem na věk dětí?*

Výzkumná otázka č.3 *Jak se liší vzdělávací potřeby v jednotlivých typech pěstounské a poručenské péče s ohledem na počet svěřených dětí?*

Výzkumná otázka č. 4 *Jak se liší vzdělávací potřeby v jednotlivých typech pěstounské a poručenské péče s ohledem na kontakt s biologickou rodinou?*

Cílem diplomové práce je **analýza vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín**, a proto se domnívám, že odpovědi na tyto čtyři výzkumné otázky, které jsem si stanovila, mohou poukázat na to, jak se vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků liší vzhledem k výše stanoveným závislostem.

6.2 Výzkumný vzorek

Respondenti procházejí databází odboru sociálních věcí, oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín. Agendu sociálně právní ochrany dětí dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v době empirického šetření vykonávalo 12 pracovníků. Z tohoto počtu dva pracovníci vykonávali agendu náhradní rodinné péče.

Stanovená kritéria pro výběr respondentů:

1. Respondent je osoba starší 18 let, které bylo rozsudkem soudu svěřeno do péče pěstounské, pěstounské na přechodnou dobu nebo péče poručenské, alespoň jedno dítě. V případě, že se jedná o svěření dítěte do společné pěstounské, poručenské nebo do pěstounské péče

na přechodnou dobu manželům, jako respondent je vnímán každý z nich.

2. Respondent je osoba, která byla rozhodnutím KÚ zařazena do Evidence osob vhodných stát se pěstounem na přechodnou dobu.
3. Respondent je osoba, která má trvalý pobyt v Novém Jičíně nebo v obci jeho správního obvodu.

Vzhledem k tomu, že tato diplomová práce počítá jak s kvalitativním, tak kvantitativním výzkumem, byl výběr respondentů proveden následujícími způsoby.

Kvalitativní výzkum (ohnisková skupina):

1. Pomocí počítačové techniky bylo provedeno rozdělení respondentů do 4 skupin:
 - a) Skupina respondentů – evidence osob vhodných stát se pěstouny na přechodnou dobu
 - b) Skupina respondentů – pěstounská péče příbuzenská
 - c) Skupina respondentů – pěstounská péče zprostředkovaná (cizí)
 - d) Skupina respondentů – poručenská péče
2. Z každé této skupiny byli vylosováni 2 zástupci pro skupinový rozhovor (ohnisková skupina).

Kvantitativní výzkum (dotazník)

1. Kvantitativního výzkumu se zúčastnily všechny osoby zařazené do databáze oddělení sociálně právní ochrany dětí při MěÚ Nový Jičín, kterým bylo rozsudkem soudu svěřeno do péče pěstounské, poručenské nebo do pěstounské péče na přechodnou dobu alespoň jedno dítě nebo se jedná o osoby, které jsou vedeny v evidenci osob vhodných stát se pěstounem na přechodnou dobu. Tyto osoby mají trvalý pobyt v Novém Jičíně nebo v obci v jeho správním obvodu.
2. Respondentům byly prostřednictvím emailu nebo osobně doručeny k vyplnění dotazníky.

6.3 Určení výzkumné techniky

Vzhledem k tomu, že již 3 roky pracuji v agendě náhradní rodinné péče a všechny respondenty s mou kolegyní znám osobně, rozhodla jsem se pro kombinaci kvalitativního a kvantitativního výzkumu. S respondenty jsem v častém, pravidelném kontaktu a domnívám se, že i forma zvolené výzkumné techniky, by mohla být přínosná i pro naši další profesní spolupráci.

6.3.1 Polostrukturovaná ohnisková skupina

Jako kvalitativní formu výzkumu jsem si zvolila skupinový rozhovor (ohniskové skupiny, neboli focus groups). Výsledky tohoto rozhovoru budou základem pro následný kvantitativní výzkum, a to pro tvorbu dotazníkových otázek.

Základem této techniky je dotazování, a to dotazování ve skupině. Optimální skupina čítá mezi 6-10 členy. Společná by měla být členům jedna charakteristika a zejména by při výběru členů skupiny mělo být prvořadým kritériem zaměření na cíl výzkumu.¹⁰⁰

Tato forma výzkumu slouží jako předvýzkum, a to v tom ohledu, aby bylo zjištěno, co může být pro respondenty důležité z jejich úhlu pohledu, a aby byla použita správná terminologie, které budou respondenti v dotazníkovém šetření rozumět.¹⁰¹

Předvýzkum je prováděn na malém vzorku cílové skupiny a měl by být součástí každé výzkumné akce.¹⁰²

Při výběru této techniky jsem zvážila její výhody i nevýhody.

Výhody:¹⁰³

- větší efektivita – shromáždí za daný časový úsek více informací

¹⁰⁰ Surynek, A., Komárková, R., Kašpárková, E. (2001). Základy sociologického výzkumu. Praha: Management Press. s. 112

¹⁰¹ Surynek, A., Komárková, R., Kašpárková, E. (2001). Základy sociologického výzkumu. Praha: Management Press. s. 113

¹⁰² Dismán, M (2011). Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum. s. 122

¹⁰³ Surynek, A., Komárková, R., Kašpárková, E. (2001). Základy sociologického výzkumu. Praha: Management Press. s. 112

- okamžitý výsledek
- objektivní záznam
- osobní kontakt s respondenty, v mém případě možnost upevnění další spolupráce
- záznam změn názorů v průběhu rozhovoru více lidí

Nevýhody:¹⁰⁴

- může dojít k nežádoucímu ovlivnění odpovědí respondentů, např. respondenti znají osobu moderátora a snaží se mu svými odpověďmi zavděčit a odpovědi nejsou objektivní
- získat respondenta k účasti na skupinovém rozhovoru je těžší
- náklady na skupinový rozhovor jsou vyšší (místnost, občerstvení apod.)

Některé nevýhody skupinového rozhovoru jsem se pokusila minimalizovat a to tím, že jako místnost pro vedení skupinového rozhovoru nám posloužila neutrální místnost na OSPOD. Nebylo tedy nutné zajišťovat prostory jinde.

Objektivitu odpovědí jsem se snažila alespoň částečně ovlivnit tím, že respondenti své odpovědi anonymně psali. Při následné diskusi však již bylo nutné, aby komunikovali sami za sebe.

K realizaci kvalitativního výzkumu prostřednictvím polostrukturované ohniskové skupiny¹⁰⁵ došlo v rámci cíleného pozvání vybraného vzorku pěstounů do prostor Městského úřadu Nový Jičín. Oddělení sociálně-právní ochrany disponuje neutrální místností, která slouží k pořádání případových konferencí. Tato místnost se jevila jako vhodný prostor pro uspořádání ohniskové skupiny. Výběr pěstounů byl proveden z celkového počtu pěstounů v evidenci OSPOD (72 pěstounů) a to formou náhodného tažení jména. Celkový počet byl stanoven na 8 pěstounů s ohledem na doporučení

¹⁰⁴ Surynek, A., Komárková, R., Kašpárková, E. (2001). Základy sociologického výzkumu. Praha: Management Press. s. 112

¹⁰⁵ Miovisky, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada. s. 179

(doporučený počet 6-10 účastníků ohniskové skupiny)¹⁰⁶. Ti byli osloveni telefonicky a byl jim sdělen termín setkání. Z oslovených pěstounů pouze dvěma termín nevyhovoval. Z toho důvodu byli osloveni další dva pěstouni, kteří byli vylosováni jako náhradníci.

Dle Miovského se ohniskové skupiny účastnil nejen moderátor, ale i pomocný moderátor, který měl za úkol pomáhat moderátorovi, popřípadě ho doplňovat a činit zápisky.¹⁰⁷

K setkání se dostavilo všech 8 oslovených pěstounů a poručníků. Diskusi v ohniskové skupině byli tedy přítomni:

- 8 pěstounů a poručníků
- 1 moderátor - autor diplomové práce
- 1 pomocný moderátor - paní Jindřiška Benčáková, pracovnice OSPOD MěÚ Nový Jičín na úseku náhradní rodinné péče

Průběh ohniskové skupiny

Jednotlivé fáze průběhu ohniskové skupiny:¹⁰⁸

1. Zahájení setkání

Účastníci se usadili kolem oválného stolu, podle toho, jak jednotlivě přicházeli. Představování nebylo nutné, neboť účastníci znají jak moderátorku, tak pomocnou moderátorku, neboť se jedná o pracovnice náhradní rodinné péče. Účastníci se již většinou znají i navzájem, neboť se již účastnili společných setkání za účelem vzdělávání, které několikrát probíhalo i na půdě MěÚ NJ. Účastníkům bylo vysvětleno, za jakým účelem byli pozváni a jak bude diskuse probíhat. Žádný z účastníků neodmítl se diskuse zúčastnit. Byl domluven časový plán, který byl stanoven na max. 1 hodinu.

¹⁰⁶ Surynek,A.,Komárková,R.,Kašpárková, E. (2001). Základy sociologického výzkumu.Praha:Management Press. s. 112

¹⁰⁷ Miovsky,M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu.Praha:Grada. s.177

¹⁰⁸ Miovsky,M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu.Praha:Grada. s.183

Zároveň byli účastníci diskuse seznámeni se základními pravidly:¹⁰⁹

- hovoří vždy jen jedna osoba
- nesmí probíhat žádné další rozhovory mezi účastníky
- diskuse se zúčastní všichni účastníci
- nikdo není v dominantní roli
- každý má právo vyslovit svůj názor
- každý má právo vyjádřit se k názoru druhého, ale jeho názor nebude odsuzovat
- každý má právo odmítnout se vyjádřit, nebude do odpovědi nucen
- každý má právo svou odpověď zastavit a nepokračovat
- každý má právo ukončit svou účast na setkání
- informace, které na skupině zazní, patří pouze účastníkům
- účastníci se oslovují jménem bez nadávek
- informace sdělené na skupině slouží pouze výzkumným účelům a je zajištěna ochrana osobních dat

S účastníky bylo dopředu dohodnuto, že nebudou pořizovány audio ani video záznamy ze skupiny. Moderátor a pomocný moderátor si budou dělat pouze písemné poznámky, které nebudou zveřejněny a budou sloužit k výzkumným účelům.

2. Úvodní diskuse a motivační práce

Účastníkům bylo sděleno téma (ohnisko) o němž budeme diskutovat:

a) S jakými problémy se potýkáte v rámci výkonu pěstounské péče?

¹⁰⁹ Miovisky, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada. s.183-184

- b) Co si myslíte, že by Vám výkon pěstounské péče usnadnilo?**
- c) Jaký by dle Vašeho názoru měl být pěstoun, aby zajistil vhodnou výchovu a péči o svěřené dítě? (vlastnosti, dovednosti, schopnosti)**

Tyto otázky byly pěstounům předloženy vytištěné s tím, že byl dán pěstounům prostor, aby na ně mohli odpovědět písemně. Účelem písemného zpracování bylo dosáhnout uvolněnější atmosféry, kdy pěstouni měli pozbyt ostychu se ústně vyjadřovat před ostatními.

3. Jádru (ohnisko) diskuse

Následně byly sepsané odpovědi posbírány a moderátor četl jednotlivé odpovědi a pěstouni se k nim mohli vyjadřovat. Pomocný moderátor činil poznámky. Poznámky a odpovědi na otázky budou sloužit k sestavení dotazníku v rámci kvantitativního výzkumu, kdy dotazníky budou distribuovány všem pěstounům a poručníkům, napříč celou pěstounskou a poručenskou péčí vedenou v evidenci OSPOD MěÚ Nový Jičín.

4. Ukončení ohniskové skupiny

V závěru byl dán prostor účastníkům, aby se mohli vyjádřit k proběhnuté diskusi. Vzhledem k tomu, že moderátorka i pomocná moderátorka pracují jako pracovnice náhradní rodinné péče, byla dána účastníkům možnost klást i otázky, na které v průběhu diskuse, dle jejich názoru, nebyl prostor a nejsou předmětem výzkumu. Ze strany moderátorů to byl vstřícný krok k účastníkům jako poděkování za to, že si našli čas se ohniskové skupiny zúčastnit.

5. Závěry vyplývající z ohniskové skupiny

Domnívám se, že písemná forma otázek byla zvolená jako vhodná strategie, neboť v průběhu zpracovávání otázek respondenty došlo k uvolnění atmosféry, respondenti dostali dostatečný časový prostor si odpovědi na otázky rozmyslet a následná diskuse pak byla konstruktivní a přínosná.

Výstupy z ohniskové skupiny jsem vyhodnocovala shrnutím a vlastním pozorováním průběhu ohniskové skupiny. To znamená, všímala jsem si

reakcí respondentů při diskusi nad jednotlivými otázkami. S pomocnou moderátorkou jsme si pak vyměňovaly vlastní postřehy. Časová náročnost byly odpovídající. Respondentům byly zadány následující tři otázky. Na ně navazovala diskuse k tématu.

Otázka č. 1: S jakými problémy se potýkáte v rámci výkonu pěstounské péče?

Dotazovaní respondenti na tuto otázku v písemné podobě odpovídali nejčastěji tak, že problémy jim způsobuje především **kontakt s biologickou rodinou**. A to ať kontakt probíhá, nebo naopak biologičtí rodiče o dítě nejeví zájem.

Odpovědi některých z respondentů:

Respondent: „Mohu srovnat, když jsme vychovávali děti mnoho let zpět a o tyto děti, které jsme měli v poručenské péči, rodiče nejevili zájem. Všechno bylo v klidu. Nyní, kdy existuje facebook a děti si hledají příbuzné prostřednictvím sociálních sítí, se nám poručníkům situace zkomplikovala, protože dítě se najednou chce stykat s otcem, kterého si na sociální síti našlo, on ale nechce, a dítě si myslí, že když začne dělat problémy poručníkům, tak se do péče otce dostane.“

Respondent: „Vychovávám v pěstounské péči vnuka, který svou matku, která ho opustila, bezmezně obdivuje a ona si je toho vědoma. Jeho prostřednictvím pak vydírá mě, že pokud jí občas „nezaložím“, tak bude vnuka proti mně popouzet. Styk bych jí zakázala!“

Respondent: „Vychovávám vnuka a musím říci, že jsem upřímně rád, že se po rodičích slehla zem. Klukovi jsme řekli, že jsou rodiče nemocní a máme klid. Neptá se nás na ně. Jsem rád. Pokud by se některý z rodičů objevil, asi bych jim nedovolil, aby se s klukem vídali. Opustili ho a nemají na něj právo.“

Dalším okruhem, který pěstouni a poručníci označili jako oblast problémovou, byl nedostatek informací ve vztahu k jejich **právům a povinnostem**.

Odpovědi některých respondentů:

Respondent: „S manželkou vychováváme vnučku a při jejím nástupu do školy jsme třeba nevěděli, že jako pěstouni nemůžeme vnučku bez souhlasu rodičů na školu přihlásit. Chtěli po nás souhlas zákonných zástupců a to jsme si s manželkou mysleli, že jako pěstouni jsme těmi zástupci my.“

Respondent: „Jsem poručník a v tomto směru mám situaci jednodušší, protože mám skoro práva vůči dítěti jako rodič, i když né úplně ve všem. Taky jsem to ale nevěděl a hodně jsem si nastudoval na internetu.“

Respondent: „My jsme třeba nevěděli, že poplatky za odpady jako pěstouni za svěřené dítě nemusíme platit, že tuto povinnost mají pořád rodiče.“

Respondent: „Tak o tom jsme my třeba věděli od sociální pracovnice, ale stejně jsme ty odpady platili, protože rodiče samozřejmě nic neplatí a děcko v 18 bude mít hned dluhy.“

Závěr: Na základě shrnutí výše uvedených odpovědí byla formulována otázka do dotazníku týkající se problematiky kontaktu s biologickou rodinou a otázky, které se týkají práv a povinností pěstounů a poručníků:

Dotazníková otázka č. 5 Byl jste dostatečně poučen o všech povinnostech a právech, které jako pěstoun či poručník máte?

- a) Ano, dostatečně
- b) Ano, ale rád bych je slyšel znovu
- c) Ne
- d) Jiná odpověď...

Dotazníková otázka č. 6 Probíhá v rámci vašeho výkonu pěstounské či poručenské péče kontakt svěřeného dítěte/dětí s biologickou rodinou?

- a) Ano
- b) Ne

- c) Jiná odpověď...

Dotazníková otázka č. 7 Kontakt dítěte s biologickou rodinou...

- a) Podporuji, je pro dítě přínosná
- b) Akceptuji, ale nejsem přesvědčen, že je pro dítě přínosný
- c) Nepodporuji, domnívám se, že dětem škodí

Otázka č. 2: Co si myslíte, že by Vám výkon pěstounské péče usnadnilo?

Při této otázce se objevovaly odpovědi, které v mnohém kopírovaly diskusi na otázku předcházející. Respondenti uváděli, že by jim pomohlo, kdyby byli více informováni o tom, co je s pěstounskou či poručenkou péčí čeká. Zde se samozřejmě otevírá i prostor pro zlepšení komunikace žadatelů o pěstounskou péči se sociálním pracovníkem. Někteří respondenti poukazovali, tak jako u předešlé otázky, na řešení kontaktu s biologickou rodinou. Objevily se však i odpovědi, týkající se vyššího finančního ohodnocení, tedy vyšších dávek pěstounské péče.

Odpovědi některých respondentů:

Respondent: *„Pečuji o vnuka a jednou sociální pracovníci mi bylo přislíbeno, že mám nárok na odměnu pěstouna. To bylo v době, kdy probíhal soud o svěřeni chlapce do mé péče. Pak jsem se, ale od jiné sociální pracovnice dozvěděla, že jako prarodič nemám automaticky na odměnu pěstouna nárok. Musí mě nějak posoudit. Odměnu pěstouna jsem nedostala a chybí mi to. Dneska je každá koruna dobrá. Beru to jako nespravedlivé.“*

Respondent: *„Finanční zajištění pěstounů není určitě malé, ale dokážu si představit, že by se dávky zvýšily. Všechno jde nahoru a děti, taky něco stojí. Vždyť jenom co musíme nakoupit všechno do školy.“*

Respondent: *„O vnučku bych se postarala vždycky, ale je určitě příjemné, když mám pěstounské dávky, protože matka by mi takové výživné nikdy nedala. Peněz ale není nikdy dost.“*

Závěr: Na základě shrnutí výše uvedených odpovědí byla formulována otázka do dotazníku týkající se ohodnocení pěstounů či poručníků, jako jeden z možných motivačních faktorů.

Dotazníková otázka č. 8 Cítíte se za výkon pěstounské péče dostatečně ohodnocen/a?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Jiná odpověď...

Otázka č. 3: Jaký by dle Vašeho názoru měl být pěstoun, aby zajistil vhodnou výchovu a péči o svěřené dítě? (vlastnosti, dovednosti, schopnosti)

Tato otázka byla pro respondenty asi nejtěžší. Do značné míry se týkala jejich niterních vlastností. Objevovaly se odpovědi, že pěstoun by měl být hodný, tolerantní, přísný, přístupný řešit problémy a i v jednom případě, že by se měl pěstoun stále něco nového učit. V diskusi jsme otázku rozvinuli do témat týkajících se i ochoty vzdělávat se, jak se vzdělávat, a v čem se vzdělávat.

Odpovědi některých respondentů:

Respondent: „S povinností vzdělávání nesouhlasím. Nevím, proč to máme povinné.“

Respondent: „Vzdělávání jsem se už zúčastnila a musím říci, že to bylo fajn. Hezky se o nás starali. Byla jsem na víkendu a seznámila jsem se s fajn pěstouny tady z našeho města. Ted' už si domlouváme vzdělávací víkendy společně.“

Respondent: „Myslím si, že 24 hodin se vzdělávat je až moc. Polovina by určitě stačila. Upřímně se mi moc nechce absolvovat ty vzdělávací semináře. Když už musím, tak pak jsou pro mě vyhovující ty vzdělávací víkendy, kdy to při jednom hotové. Děcka se tam i těší, protože mají program.“

Respondent: „Taky souhlasím s tím, že 24 hodin je dost. Ale vzdělávací víkendy jsou fajn. Beru to jako odpočinek, kdy se o mě někdo stará, děti si to užijí s ostatními dětmi a člověk se i něco nového doví.“

Respondent: „Na začátku jsem byla proti vzdělávání hodně vysazená. Nemám ráda, pokud jsem do něčeho nucena. Když jsem ale vyzkoušela jednodenní vzdělávací seminář a setkala se tam s ostatními pěstouny a slyšela jsem, že máme vlastně všichni dosti podobné osudy a s dětmi řešíme podobné problémy, tak se mi nějak ulevilo. Když už nic, tak ty vzdělávací semináře beru jako možnost se vždycky utvrdit v tom, že se svými problémy nejsem jediná na světě.“

K tématům, která by pěstouny a poručníky ohniskové skupiny zajímala, se respondenti vyjádřili následovně:

Respondent: „Na seminářích většinou probíráme různá témata, z každého mě něco zajímá. Asi se to ale odvíjí od toho, co zrovna doma řešíme. Takže teď, když je dítě v pubertě, řešíme toto období.“

Respondent: „S tím bych taky souhlasila. Téma se odvíjí od věku dítěte. My teď „válčíme“ s rodiči, a tak bych si něco poslechla, jak by měl kontakt probíhat a na co vlastně rodiče mají nárok a co už je přes čáru. Taky bych ráda věděla, co můžu a nemůžu já jako pěstoun.“

Respondent: „Asi je to podle věku dítěte. Máme už dítě poměrně velké, celkem klid, ale řešili jsme celkem velké výchovné problémy a v té době jsme fakt nevěděli, co s tím. Děcko nám lhalo, občas něco sebralo ve škole. Možná by se nám tenkrát nějaký seminář k takovým problémům hodil.“

Respondent: „Taky bych se přiklonila k tomu, že by mě zajímala témata, která jsou aktuální tomu, co řeším. Nemůžu nic říct, ten výběr je velký a vzdělávání je nám od sociálních pracovníků nabízeno pořád. Mě by teď třeba zajímalo, jak je to s právy dítěte, je to asi nějak populární, protože to naše dítě, když má nějakou vhodnou příležitost, tak se ohání svými právy a já je neznám.“

Respondent: „Nevím, teď mě nic nenapadá, o jaké téma bych měl zájem.“

Závěr: Na základě shrnutí výše uvedených odpovědí byla formulována otázka do dotazníku týkající se povinnosti se vzdělávat, jakým způsobem a jaké téma vzdělávání si zvolit.

Dotazníková otázka č. 9 Jaký je Váš názor na povinnost plnit si 24 hodinové vzdělávání?

- a) Vzděláván vnímám jako přínosné
- b) Vzdělávání vnímám jako ztrátu času
- c) Jiná odpověď...

Dotazníková otázka č.10 Jaké formě vzdělávání by jste dal/a přednost?

- a) Jednodenní vzdělávací seminář
- b) Víkendové vzdělávací semináře
- c) E-learning (vzdělávání po internetu)
- d) Samostudium odborné literatury
- e) Jiná forma studia...

Dotazníková otázka č. 11 Jaké téma vzdělávací akce by Vás zajímalo?

- a) Kontakt dítěte s biologickou rodinou
- b) Období dospívání
- c) Výchovné problémy dítěte
- d) Práva a povinnosti pěstouna/poručníka
- e) Práva dítěte
- f) Jiné téma...

U otázky č. 11 nebylo možné obsáhnout všechna možná témata, která by pěstouny či poručníky mohly zajímat, proto bylo respondentům umožněno, aby mohli zvolit více variant odpovědí (nejvíce 3) a zároveň zde byl respondentům ponechán prostor pro zvolení témat vlastních.

Výsledky kvalitativního výzkumu přispěly pro zpracování otázek pro provedení výzkumu kvantitativního a to formou dotazníkového šetření, aby bylo možné naplnit cíl diplomové práce a to je analýza vzdělávacích potřeb

pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín. Cílem tedy bude identifikovat vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků napříč všemi typy pěstounské péče (příbuzenská PP, cizí PP, přechodná PP).

6.3.2 Dotazníkové šetření

Na základě závěrů ohniskové skupiny a toho, že se výzkum týká většího počtu respondentů (cca 119 respondentů) byla zvolena kvantitativní technika výzkumu, a to dotazník.

Opět jsem zvážila výhody této techniky (není zde tak velké riziko ovlivnění tazatele, tazatel si sám určí, kdy dotazník vyplní) i nevýhody, kterou je zejména nižší návratnost než u rozhovoru, není zde kontrola toho, kdo dotazník opravdu vyplnil a často právě čas, který respondent na vyplnění dotazníků má, může potlačit jeho spontánnost.¹¹⁰

Vzhledem k tomu, že všichni respondenti znají dotazovatele osobně, respondenti jsou s dotazovatelem v častém kontaktu, domnívám se, že tento fakt může návratnost dotazníků ovlivnit v pozitivním smyslu. Zároveň byli všichni respondenti ujištěni, že jejich jména nebudou nikde použita a jimi sdělené informace budou anonymní a budou použity jen pro účely této diplomové práce.

Zároveň byla respondentům vysvětlena účelnost diplomové práce, kdy výsledky analýzy vzdělávacích potřeb budou sloužit k cílenému plánování vzdělávacích akcí na míru jejich potřebám.

Při tvorbě tohoto dotazníku jsem přihlížela k průměrnému vyššímu věku respondentů. Proto jsem se snažila vytvořit dotazník jednoduchý a srozumitelný. Zdůraznila jsem zde pokyny pro jeho vyplňování a vysvětlila účel jejich snažení. Respondenty jsem i v dotazníku ujistila o anonymním využití jimi sdělených informací.¹¹¹

¹¹⁰ Surynek, A., Komárková, R., Kašpárková, E. (2001). Základy sociologického výzkumu. Praha: Management Press. s. 115

¹¹¹ Surynek, A., Komárková, R., Kašpárková, E. (2001). Základy sociologického výzkumu. Praha: Management Press. s. 117

Dotazník (*viz příloha č.3*) jsem vytvořila samostatně, obsahuje 13 položek. Na úvod jsem respondenty seznámila se svou osobou a účelem dotazníkového šetření a se způsobem jeho vyplňování. Položka 1 slouží k rozlišení jednotlivých typů pěstounské či poručenské péče. Následují položky 2-4, které charakterizují respondenta s ohledem na délku výkonu pěstounské či poručenské péče, počet dětí v pěstounské či poručenské péči a jejich stáří. Položky 5-11 se dotazují na vzdělávací potřeby pěstounů a jejich spokojenost s ohodnocením. Položky 12 a 13 dokreslují respondenta s ohledem na pohlaví a věk.

Dotazník obsahuje otázky otevřené, uzavřené a polouzavřené.¹¹²

1. otevřené otázky - položka č. 2,3,4
2. uzavřené otázky - položka č. 1,7,12,13
3. polouzavřené otázky - položka č. 5,6,8,9,10,11

V následující kapitole předkládám výsledky dotazníkového šetření, které bylo zpracováno na základě teoretických východisek a kvalitativního předvýzkumu do tabulek a grafů.

¹¹² Surynek,A.,Komárková,R.,Kašpárková, E. (2001). Základy sociologického výzkumu.Praha:Management Press. s. 86

7 VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ

Při stanovení počtu respondentů jsem vycházela z celkového počtu pěstounů a poručníků vedených v evidenci OSPOD Nový Jičín. Na konci měsíce ledna 2016 bylo evidováno na OSPOD MěÚ Nový Jičín **75 pěstounských a poručenských rodin (61 rodin pěstounských a 14 rodin poručenských)**. Celkový počet pěstounů a poručníků je však vyšší. Pěstouny či poručníky mohou být jak oba manželé, tak pouze jeden z nich. V evidenci OSPOD Nový Jičín je evidováno **112 osob**, které jsou pěstouny nebo poručníky. V tomto počtu jsou zahrnuty i osoby, které byly zařazeny do evidence jako osoby vhodné vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. V evidenci OSPOD Nový Jičín je **17 osob**, které vykonávají pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Všechny tyto osoby mají uzavřenou Dohodu o výkonu pěstounské péče. Městský úřad Nový Jičín, OSPOD měl k 31.1.2016 uzavřeno s pěstouny či poručníky **15** Dohod o výkonu pěstounské péče. Zbýlých **60** Dohod o výkonu pěstounské péče mají pěstouni či poručníci uzavřeny s jinými pověřenými subjekty (doprovázející organizace). Jedná se o 7 doprovázejících organizací, které mají pověření k uzavírání Dohod o výkonu pěstounské péče.

V rámci dotazníkového šetření byly osloveny všechny osoby v evidenci OSPOD Nový Jičín, které jsou pěstouny či poručníky a to i osoby, které jsou vedeny v evidenci jako osoby vhodné stát se pěstouny na přechodnou dobu. Jedná se o celkový počet **112** respondentů.

V měsíci lednu 2016 proběhl formou ohniskové skupiny předvýzkum, kterého se zúčastnilo 8 respondentů z řad pěstounů (i pěstounů na přechodnou dobu) a poručníků. V rámci tohoto kvalitativního výzkumu byly upřesněny otázky, které jsou pro pěstouny a poručníky v rámci jejich vzdělávání podstatné. Na základě výsledků kvalitativního výzkumu byl sestaven dotazník, který byl distribuován všem pěstounům a poručníkům v evidenci OSPOD Nový Jičín k 31.1.2016.

Po předchozí telefonické domluvě byl dotazník rozeslán respondentům elektronicky a v případě, že pěstouni či poručníci nedisponovali elektronickou poštou, byl dotazník respondentům zasílán poštou.

Do stanoveného termínu se podařilo sesbírat z celkového počtu distribuovaných dotazníků (112 dotazníků) 72 dotazníků, což znamená, že **64% respondentů** vyplnilo předložený dotazník.

Poměrně vysoké číslo návratnosti dotazníků lze zdůvodnit tím, že respondenti znají výzkumníka a při tvorbě dotazníků jsem se snažila o kladení jednoduchých a jednoznačných otázek a dotazník přizpůsobit věku respondentů, který činí průměrně cca 55 let (nejnižší věk 24 a nejvyšší věk 79 let pěstouna či poručníka v evidenci OSPOD Nový Jičín).

Vyhodnocení jednotlivých položek dotazníku

Odpovědi respondentů jsou zpracovány do tabulek a následně, pro lepší názornost, do grafů.

POLOŽKA č.1: *Jaký typ pěstounské péče vykonáváte?*

Tabulka č. 1 Typ pěstounské či poručenské péče

Typ PP	Absolutní četnost	Relativní četnost %
zprostředkovaná PP	18	25%
přechodná PP	16	22%
příbuzenská PP	38	53%
celkem	72	100%

POLOŽKA č.2: *Jak dlouho vykonáváte funkci pěstouna či poručníka?*

Tabulka č. 2 Délka výkonu pěstounské či poručenské péče

Typ PP/délka PP péče	1-5 let	6-10 let	11 a více let	celkem
zprostředkovaná PP	13	3	2	18
přechodná PP	16	0	0	16
příbuzenská PP	23	12	3	38
celkem	52	15	5	72

POLOŽKA č.3: V rámci pěstounské či poručenské péče v současné době pečujete o kolik dětí?

Tabulka č. 3 „Obsazenost“ pěstounů a poručníků

Typ PP/počet dětí	0 dětí	1 dítě	2 děti	3 děti	4 děti	celkem
zprostředkovaná PP	0	8	4	4	2	18
přechodná PP	6	10	0	0	0	16
příbuzenská PP	0	27	9	2	0	38
celkem	6	45	13	6	2	72

POLOŽKA č. 4: Jaké je stáří dětí, které Vám byly svěřeny do pěstounské či poručenské péče?

Tabulka č. 4 Věk dětí v pěstounské či poručenské péči

Typ PP/věk dítěte	0-5 let	6-12 let	13-18let	cekem
zprostředkovaná PP	13	10	13	36
přechodná PP	7	0	3	10
příbuzenská PP	5	25	21	51
Celkem	25	35	37	97

Shrnutí položek 1,2,3,4: Položky č. 1,2,3 a 4 složí k získání jednotlivých charakteristik výzkumného vzorku pěstounů a poručníků a to dle typu pěstounské či poručenské péče a délky jejího výkonu. Dalším ukazatelem je počet dětí, o které jednotliví pěstouni či poručníci v současné době pečují. A posledním ukazatelem je věk dětí, které se v současné době nacházejí v pěstounské či poručenské péči. Jednotlivé charakteristiky jsou rozpracovány dle typu pěstounské či poručenské péče a to na pěstounskou péči zprostředkovanou, pěstounskou péči přechodnou a pěstounskou péči příbuzenskou. Z výzkumného vzorku je patrné, že nejvíce pěstounské a poručenské péče připadá na pěstounskou péči příbuzenskou.

Z tabulky č. 2 lze vyčíst, že největší počet respondentů se výkonu pěstounské či poručenské péče věnuje v rozmezí 1-5 let. Na tomto údaji se, ale velkou měrou podílejí respondenti, kteří vykonávají pěstounskou péči na přechodnou dobu, neboť rozmach tohoto typu pěstounské péče nastal až po roce 2013, jak již bylo zmíněno výše.

Z tabulky č. 3 je zřejmé, že nejvíce respondentů v současné době pečuje o jedno dítě. Péče o více jak 3 děti je spíše výjimečná. Tabulka dále ukazuje to, že v současné době má volnou kapacitu 6 pěstounů na přechodnou dobu.

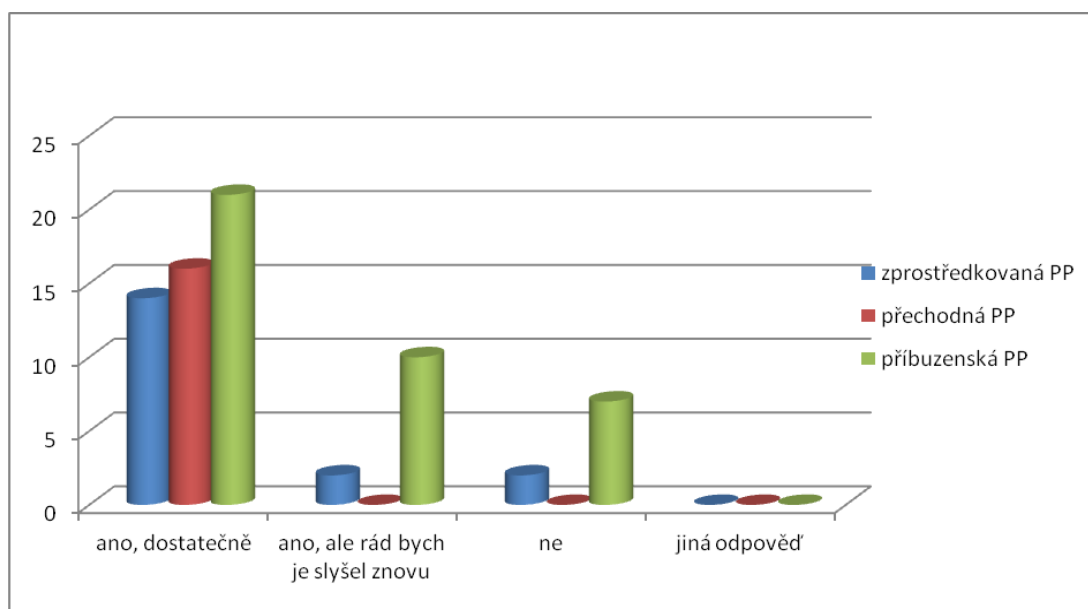
Tabulka č. 4 ukazuje věkové rozvrstvení dětí v jednotlivých typech pěstounské a poručenské péče.

Údaje získané z položek 1,2,3 a 4 slouží, jako podklad pro zodpovězení výzkumných otázek viz dále.

POLOŽKA č.5: *Byl jste dostatečně poučen o všech povinnostech a právech, která jako pěstoun či poručník máte?*

Tabulka č. 5 Spokojenost s poučením o právech a povinnostech

Typ PP	ano, dostatečně	ano, ale rád bych je slyšel znovu	ne	jiná odpověď	absolutní četnost/relativní četnost
zprostředkovaná PP/%	14/78%	2/11%	2/11%	0/0%	18/25%
přechodná PP/%	16/100%	0/0%	0/0%	0/0%	16/22%
příbuzenská PP/%	21/55%	10/26%	7/18%	0/0%	38/53%
Celkem/%	51/71%	12/17%	9/12%	0/0%	72/100%

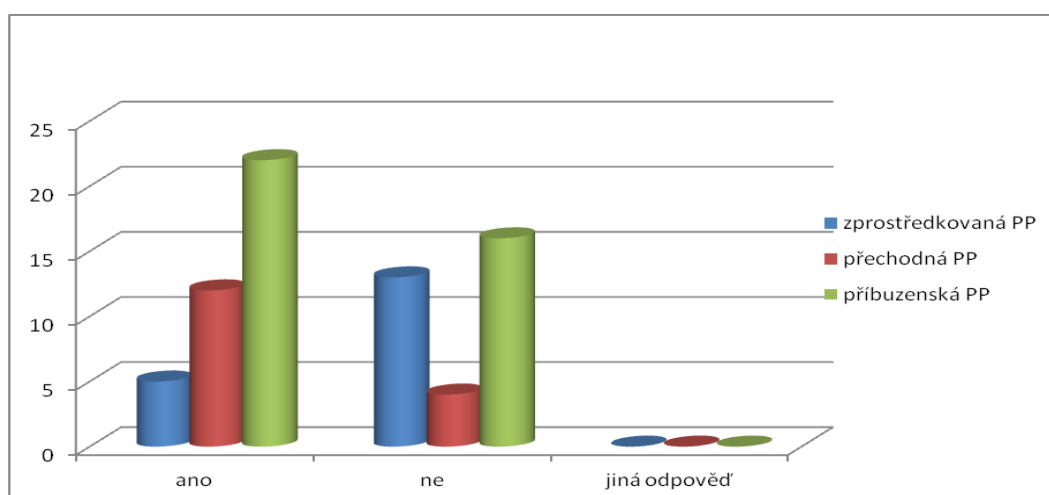
Obrázek 1 Graf č.1 Spokojenost s poučením o právech a povinnostech

Shrnutí: Z položky č. 5 je zřejmé, že subjektivně se pěstouni i poručníci cítí dostatečně informováni o svých právech a povinnostech a to 71% respondentů. 17% respondentů by si ráda svá práva a povinnosti zopakovala a pouze 12 % respondentů se domnívá, že o svých právech a povinnostech nebyli poučeni dostatečně (pravděpodobně se tak mohlo stát na základě negativní zkušenosti, kdy byli nuceni si informace sami vyhledat). Nejvíce respondentů, kteří se cítí nedostatečně seznámeni se svými právy a povinnostmi, se rekrutuje ze skupiny pěstounů a poručníků vykonávajících pěstounskou či poručenkou péči příbuzenskou.

POLOŽKA č.6: *Probíhá v rámci vašeho výkonu pěstounské či poručenkové péče kontakt svěřeného dítěte/děti s biologickou rodinou?*

Tabulka č. 6 Kontakt dítěte s bio rodinou

Typ PP	Ano/%	Ne/%	jiná odpověď/%	absolutní četnost/relativní četnost
zprostředkovaná PP	5/27%	13/72%	0/0%	18/25%
přechodná PP	12/75%	4/25%	0/0%	16/22%
příbuzenská PP	22/58%	16/42%	0/0%	38/53%
celkem	39/54%	33/46%	0/0%	72/100%

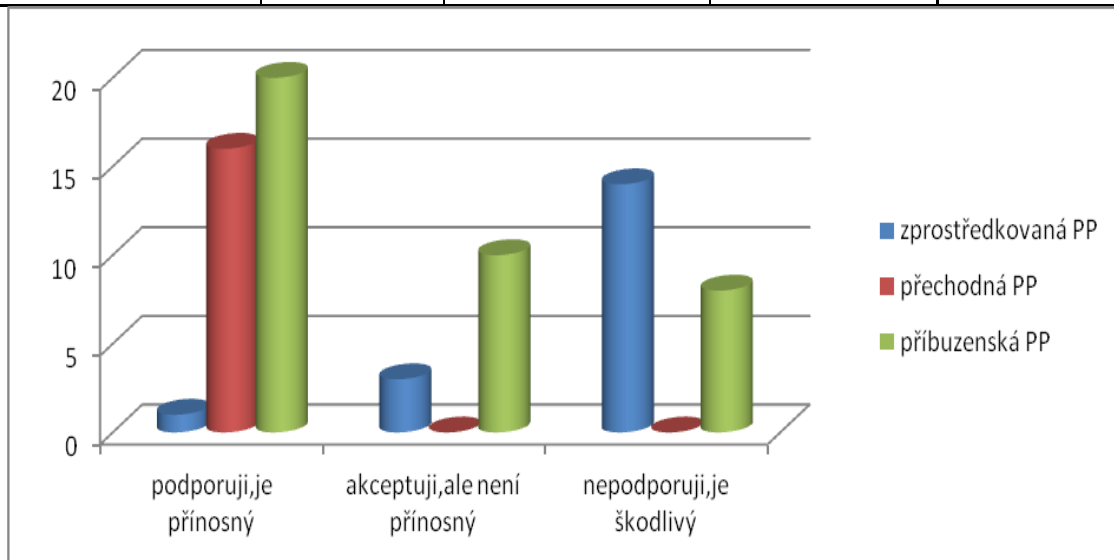

Obrázek 2 Graf č.2 Kontakt dítěte s bio rodinou

POLOŽKA č. 7: *Kontakt dítěte s biologickou rodinou podporuji, je přínosný/akceptuji, ale není přínosný/nepodporuji, je škodlivý.*

Tabulka č.7 Podpora kontaktu dítěte s bio rodinou

Typ PP	podporuji, je přínosný/%	akceptuji, ale není přínosný/%	nepodporuji, je škodlivý/%	absolutní četnost/relativní četnost
zprostředkovaná PP	1/5%	3/17%	14/78%	18/25%
přechodná PP	16/100%	0/0%	0/0%	16/22%
příbuzenská PP	20/53%	10/26%	8/21%	38/53%
celkem	37/51%	13/18%	22/31%	72/100%

Obrázek 3 Graf č.3 Podpora kontaktu dítěte s bio rodinou

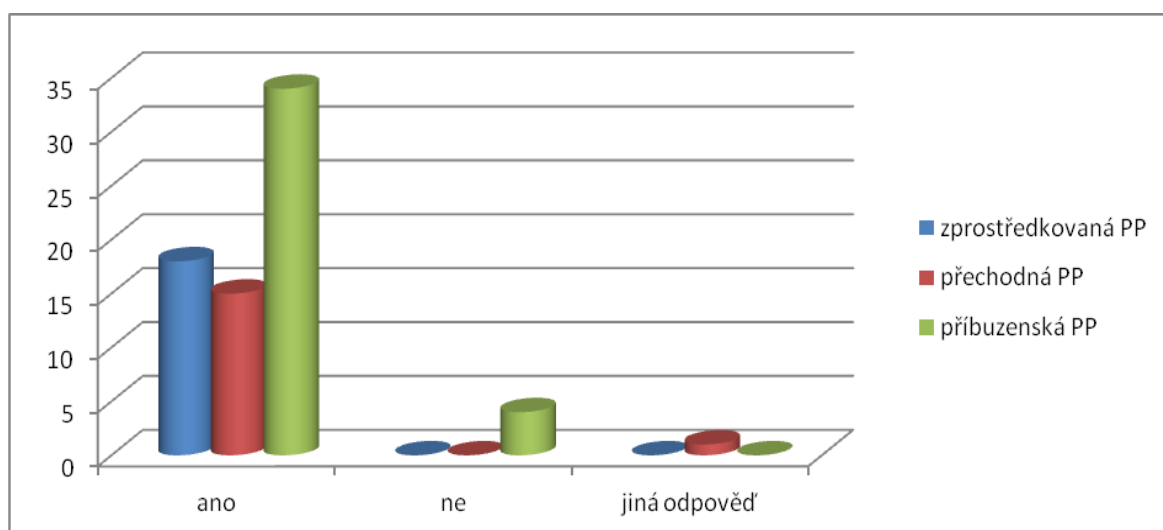
Shrnutí: Položky 6 a 7 byly do dotazníku zařazeny z důvodů, které vyplynuly ze závěrů ohniskové skupiny, kdy téma kontaktu dítěte v pěstounské či poručenské péči s biologickou rodinou, bylo hodnoceno, jako velmi problematické, a i přesto, že zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v platném znění přímo stanoví v §47a ods.2 písm. h) povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem, mnoho pěstounských rodin s touto povinností má problém. To je patrné i z tabulky č. 7, kdy zejména v pěstounské péči zprostředkované, podporuje kontakt

dítěte s bio rodinou pouze 5% pěstounů či poručníků. Naproti tomu v pěstounské péči na přechodnou dobu je bio rodina podporována 100% respondenty.

POLOŽKA č. 8: Cítíte se za výkon pěstounské péče dostatečně ohodnocen/a?

Tabulka č. 8 Ohodnocení

Typ PP	Ano/%	Ne/%	jiná odpověď/%	absolutní četnost/relativní četnost
zprostředkovaná PP	18/100%	0/0%	0/0%	18/25%
přechodná PP	15/94%	0/0%	1/6%	16/22%
příbuzenská PP	34/89%	4/11%	0/0%	38/53%
celkem	67/93%	4/5%	1/1%	72/100%

Obrázek 4 Graf č. 4 Ohodnocení

Shrnutí: Položka č. 8 hodnotí spokojenost pěstounů a poručníků s ohodnocením. 93% respondentů se cítí dostatečně ohodnoceno za výkon pěstounské či poručenské péče a pouze 5% respondentů by uvítalo ohodnocení větší. V jednom případě, v možnosti „jiná odpověď“, respondent uvedl: „Ani ne, začínám zjišťovat, že zdraví a nedostatek volného

času není k zaplacení.“ Jednalo se o respondenta, který vykonává pěstounskou péči na přechodnou dobu.

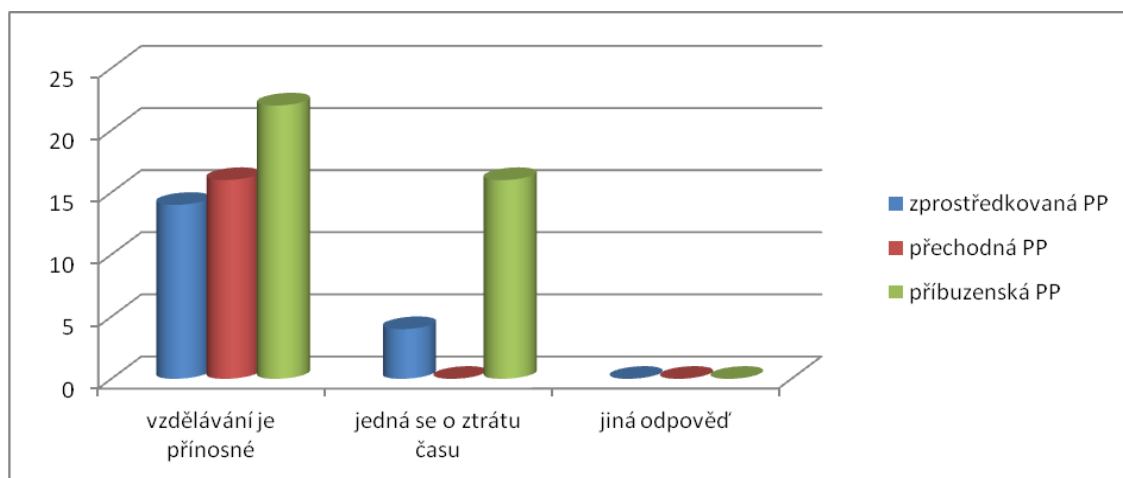
Tato položka byla do dotazníku zařazena z důvodu, že ač nemusí přímo souviset se vzdělávacími potřebami pěstounů a poručníků, přesto se otázka spokojenosti ohodnocení může jevit jako položka motivační i pro vzdělávání pěstounů a poručníků. Otázka ohodnocení se objevila i v závěrech ohniskové skupiny.

Odpovědi na tuto otázku vnímám jako vyjasnění otázky ohodnocení pěstounů a poručníků pro mou další práci s pěstouny a poručníky, neboť z výsledků dotazníkového šetření se nepotvrdilo, že pěstouni či poručníci by byli se svým ohodnocením nespokojeni, což v praxi někdy vyznívá opačně.

POLOŽKA č. 9: Jaký je váš názor na povinnost plnit si 24 hodinové vzdělávání?

Tabulka č.9 Povinné vzdělávání

Typ PP	vzdělávání je přínosné/%	jedná se o ztrátu času/%	jiná odpověď/%	absolutní četnost/relativní četnost
zprostředkovaná PP	14/78%	4/22%	0/0%	18/25%
přechodná PP	16/100%	0/0%	0/0%	16/22%
příbuzenská PP	22/58%	16/42%	0/0%	38/53%
celkem	52/72%	20/28%	0/0%	72/100%

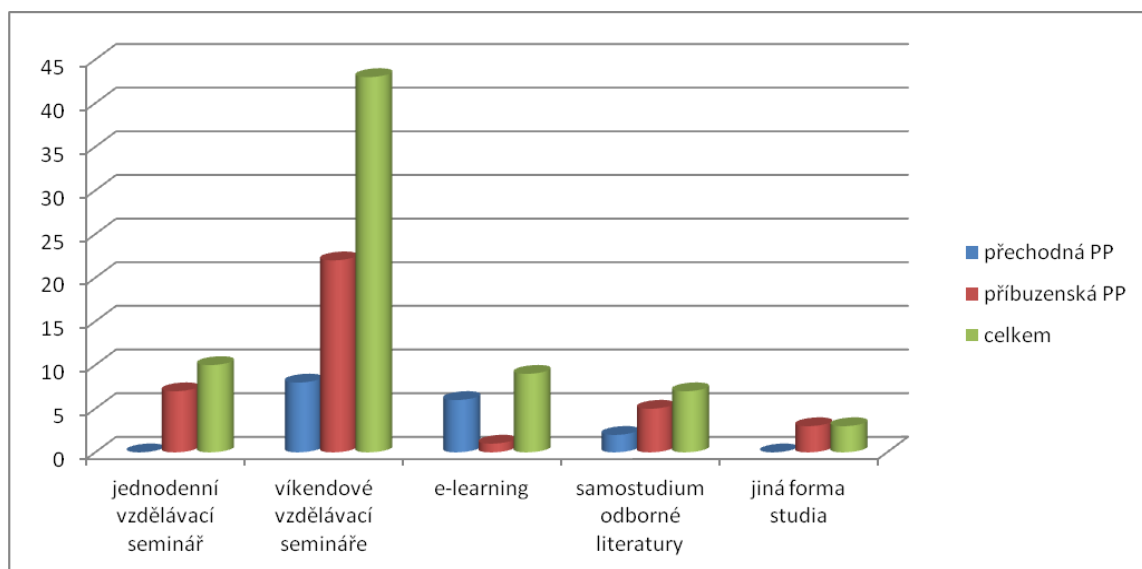
Obrázek 5 Graf č.5 Povinné vzdělávání

Shrnutí: Položka č. 9 hodnotí postoj respondentů k nutnosti se vzdělávat. Respektive k zákonné povinnosti vyplývající z § 47a, odst.2 písm. f) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění, kde je uvedeno, že povinností pečující osoby je zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v kalendářním roce. Respondenti se v 72% shodli na tom, že vzdělávání je přínosné. 28% respondentů se domnívá, že vzdělávání je ztrátou času. Tohoto názoru se drží nejvíce respondentů vykonávajících pěstounskou péči příbuzenskou, kde se jedná až o 42% z nich.

POLOŽKA č. 10: Jaké formě vzdělávání byste dal/a přednost?

Tabulka č. 10 Formy vzdělávání

Typ PP	jednodenní vzdělávací seminář/%	víkendové vzdělávací semináře/%	e- learning/%	samostudium odborné literatury/%	jiná forma studia/%	absolutní četnost/relativní četnost
zprostředkovaná PP	3/17%	13/72%	2/11%	0/0%	0/0%	18/25%
přechodná PP	0/0%	8/50%	6/38%	2/13%	0/0%	16/22%
příbuzenská PP	7/18%	22/58%	1/3%	5/13%	3/8%	38/53%
celkem	10/14%	43/60%	9/12%	7/10%	3/4%	72/100%

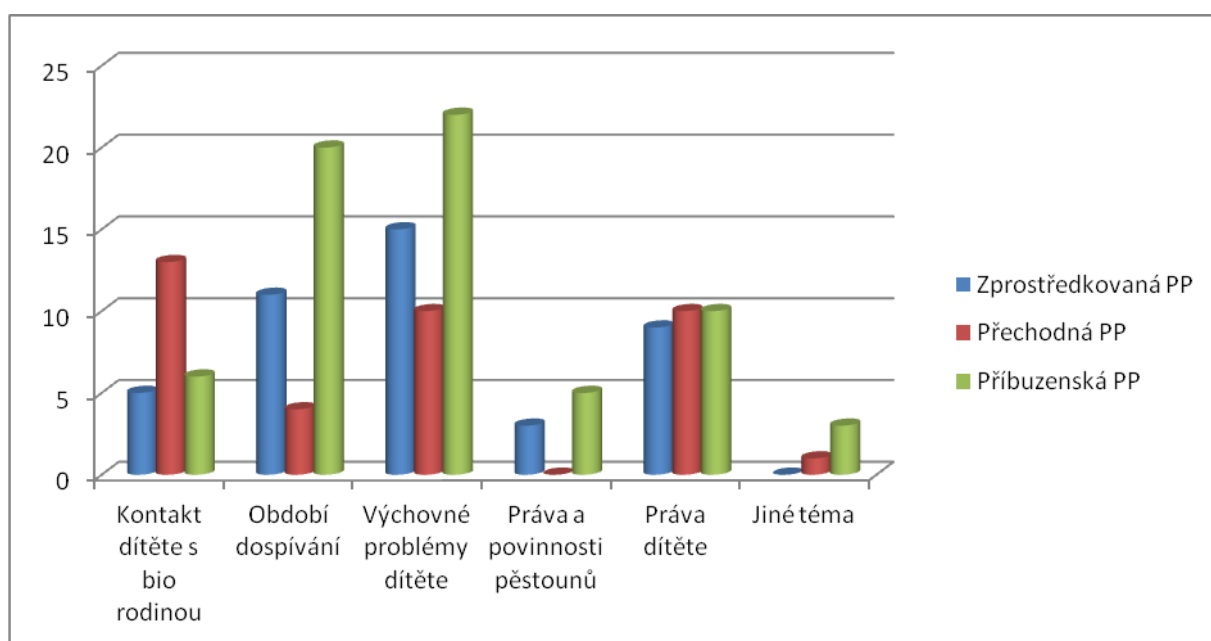
Obrázek 6 Graf č.6 Formy vzdělávání

Shrnutí: V položce č. 10 byla respondentům dána možnost vybrat si z nabízených forem vzdělávání tu, kterou by respondent preferoval nejvíce. Z nabízených možností se jako **nejpreferovanější** forma vzdělávání jeví víkendový vzdělávací seminář, který si zvolilo 60% dotazovaných respondentů. **Nejméně** si respondenti volili možnost samostudia odborné literatury. 3 respondenti volili odpověď „jiná forma studia“, kterou pojali jako možnost vyjádřit svůj názor a to: 1. „Nevyhovuje mi žádná forma vzdělávání, vychovávám děti dle vlastních zkušeností.“ 2. „Jsem nakloněn všem formám vzdělávání, je mi to jedno.“ 3. „Vyhovují mi všechny uvedené možnosti vzdělávání.“

POLOŽKA č. 11: Jaké téma vzdělávací akce by vás zajímalo?(lze uvést až 3 možnosti)

Tabulka č. 11 Téma vzdělávací akce

Typ PP	kontakt dítěte s bio rodinou/%	období dospívání/%	výchovné problémy dítěte/%	práva a povinnosti pěstounů/poručníků/%	práva dítěte/%	jiné téma/%	Počet respondentů
zprostředkovaná PP	5/28%	11/61%	15/83%	3/17%	9/50%	0/0%	18
přechodná PP	13/81%	4/25%	10/63%	0/0%	10/63%	1/6%	16
příbuzenská PP	6/16%	20/53%	22/58%	5/13%	10/26%	3/8%	38
celkem	24/33%	35/49%	47/65%	8/11%	29/40%	4/6%	72

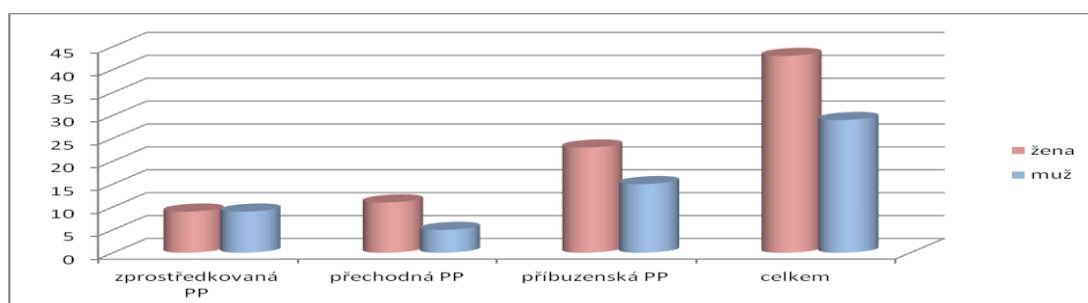
Obrázek 7 Graf č.7 Téma vzdělávací akce

Shrnutí: V položce č.11 byl dán respondentům prostor vyjádřit svůj zájem o jednotlivá témata. Témata byla zvolena dle závěrů ohniskové skupiny, viz kapitola 6.3.1., a pro lepší orientaci respondentů jim byla přímo předložena v dotazníku. Respondent si mohl zvolit až tři témata, která by ho nyní nejvíce zajímala, nebo mohl (**volná odpověď**) navrhnout sám téma dle vlastního uvážení. Největší počet respondentů by volilo téma s problematikou výchovných problémů dítěte a to v 65%. Druhým nejvíce preferovaným tématem bylo období dospívání dítěte. Tuto variantu si zvolilo 49% respondentů. Nejmenší zájem byl o témata zabývající se právy a povinnostmi pěstounů a poručníků. Toto téma volilo jen 11% respondentů. 4 respondenti volili variantu „jiné téma“, kdy odpověděli: 1. „Upřednostňuji téma, které souvisí s věkem dítěte.“ 2. „Volím téma, které odpovídá věku dítěte.“ 3. „Žádné téma.“ Takto odpovídali pěstouni vykonávající pěstounskou péči příbuzenskou. 4. „Témata se mění dle potřeb dítěte.“ Takto odpovídal pěstoun vykonávající pěstounskou péči na přechodnou dobu.

POLOŽKA č. 12: Jsem žena/muž?

Tabulka č. 12 Pohlaví respondentů

Typ PP	Žena/%	Muž/%	Absolutní četnost/relativní četnost
zprostředkovaná PP	9/50%	9/50%	18/25%
přechodná PP	11/69%	5/31%	16/22%
příbuzenská PP	23/61%	15/39%	38/53%
celkem	43/60%	29/40%	72/100%

Obrázek 8 Graf č.8 Pohlaví respondentů

POLOŽKA č. 13: Věk?

Tabulka č. 13 Věk respondentů

Typ PP	průměrný věk ženy	průměrný věk muži
zprostředkovaná PP	48	47
přechodná PP	47	50
příbuzenská PP	57	56
průměrný věk celkem	51	51

Shrnutí: Položky č. 12 a 13 jsou demografickými ukazateli, které mají dokreslit profil pečující osoby. Z tabulek je zřejmé, že pečujícími osobami jsou převážně ženy, a to v 60% případů. Průměrný věk respondentek je 51 let. Zde jsou na stejné úrovni jako muži, jejichž průměrný věk je rovněž 51 let. Pohlaví se nám srovnává u pěstounské péče zprostředkované. Z praxe se lze opřít o fakt, že žadateli o zprostředkovanou pěstounskou péči jsou často manželské dvojice. Naopak větší zastoupení žen (69%) než mužů (31%) je mezi pěstouny na přechodnou dobu.

8 ZHODNOCENÍ DOSAŽENÝCH VÝSLEDKŮ

V empirickém šetření jsem se pokusila odpovědět na stanovené výzkumné otázky, které do značné míry zároveň identifikují vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků, kdy cílem diplomové práce je analýza vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci OSPOD MěÚ Nový Jičín. Na základě výzkumu lze odpovědět na stanovené výzkumné otázky.

Výzkumná otázka č.1 *Jak se liší vzdělávací potřeby v jednotlivých typech pěstounské a poručenské péče s ohledem na příbuzenskou péči a cizí péči?*

Z dotazníkového šetření – **Tabulka č. 5** (Spokojenost s poučením o právech a povinnostech) vyplývají některé rozdíly ve vzdělávacích potřebách respondentů, kteří vykonávají pěstounskou péči zprostředkovanou, tedy již absolvovali přípravu v průběhu procesu zprostředkování pěstounské péče a svého zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstounem nebo pěstounem na přechodnou dobu, a pěstouny, kteří neabsolvovali proces zprostředkování, neboť vykonávají pěstounskou péči příbuzenskou.

Z dotazníkového šetření je patrné, že pěstouni a poručníci, kteří vykonávají zprostředkovanou pěstounskou péči, se cítí být více poučení o svých právech a povinnostech, než pěstouni a poručníci, vykonávající příbuzenskou pěstounskou péči.

Tabulka č. 7 zobrazuje míru, jakou pěstouni a poručníci podporují kontakt dítěte s bio rodinou. Pro objektivní posouzení je třeba z této skupiny vyjmout skupinu pěstounů na přechodnou dobu, neboť zde se na kontaktu a podpoře bio rodiny neustále pracuje s ohledem na krátkodobý pobyt dítě v jejich domácnosti a nutnosti vyřešení situace dítě v poměrně krátké době 1 roku. O jejich přístupu k podpoře kontaktů s bio rodinou vypovídá i dotazníkové šetření, kde 100% těchto pěstounů kontakt s bio rodinou podporuje.

Zaměříme se tedy na dlouhodobé pěstouny a poručníky zprostředkované a pěstouny a poručníky příbuzenské. Pokud bychom vycházeli z předpokladu, že pěstouni a poručníci zprostředkované pěstounské péče absolvovali přípravu v procesu jejich zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se

pěstouny, a tedy byli seznámeni i se svou povinností podporovat kontakt dítěte s bio rodinou, pak je nutné sdělit, že z dotazníkového šetření vyplývá, že až 78% těchto pěstounů kontakt s biologickou rodinou nepodporuje a považuje ho za škodlivý.

Naopak u pěstounů a poručníků příbuzenských pouze 21% respondentů považuje kontakt dítěte s bio rodinou za škodlivý a tento nepodporuje.

I když lze říci, že z dotazníkového šetření vyplývá, že toto téma zatím pěstouni a poručníci nevnímají jako svou vzdělávací potřebu, přesto je důležité, aby pěstouni v tomto směru přijali svou pěstounskou roli a to, že jako pěstoun či poručník nikdy nemohou v životě dítěte zcela nahradit biologického rodiče a podpora kontaktů dítěte s bio rodinou je naplněním základních práv dítěte a jeho přirozených potřeb.¹¹³

Toto zjištění tedy skýtá prostor na pěstouny a poručníky vhodným způsobem prostřednictvím vzdělávání působit.

Z Tabulky č. 9 (Postoj k povinnému vzdělávání) je při hodnocení opět patrný rozdíl mezi přístupem pěstounů zprostředkované dlouhodobé péče a pěstounů příbuzenské péče. Pěstouni zprostředkované péče vnímají vzdělávání jako přínosné a to v 78% (pěstouni na přechodnou dobu dokonce ve 100%), zatímco pěstouni příbuzenské péče pouze v 58%.

Lze se domnívat, že postoj ke vzdělávání je u dlouhodobých zprostředkovaných pěstounů ovlivněn již absolvováním přípravných kurzů v průběhu jejich zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstounem nebo pěstounem na přechodnou dobu. Kdežto u pěstounů, vykonávajících pěstounskou péči příbuzenskou, je nejdříve nutné tyto vzdělávací návyky „probudit“.

U položky č. 10 (Formy vzdělávání) došlo ke srovnání mezi dlouhodobou zprostředkovanou pěstounskou péčí a pěstounskou péčí příbuzenskou, kdy obě skupiny respondentů označily jako nejpreferovanější formu vzdělávání vzdělávání formou víkendových seminářů. Ve skupině dlouhodobých

¹¹³ Pemová, T., Ptáček, R., Macela, M. (2015). Hlas dítěte v náhradní rodinné péči a jak mu naslouchat. Praha: Kruh rodiny. s. 18

zprostředkovaných pěstounů to bylo 72% respondentů (pěstouni na přechodnou dobu 50% pro víkendový vzdělávací seminář) a ve skupině pěstounů vykonávajících pěstounskou péči příbuzenskou to bylo 58% dotazovaných.

Velkou oblibu víkendových vzdělávacích akcí pro pěstouny lze přičítat tomu, že většina oslovených respondentů již takovou formu vzdělávání absolvovala (evidence OSPOD Nový Jičín) a tyto vzdělávací akce se u nich setkaly s pozitivním hodnocením. Toto kladné hodnocení je pravděpodobně spojeno, jak vyplynulo i z hodnocení ohniskové skupiny v kapitole 6.3.1 s tím, že pěstouni i poručníci si během jednoho víkendového pobytu splní svou 24 hodinovou zákonnou povinnost se vzdělávat. Zároveň je jim i dětem hrazen doprovázejícími organizacemi pobyt a strava a je zajištěno hlídání a animační programy pro děti.

Dle **položky č.11** (Téma vzdělávací akce) panuje opět mezi pěstounskou péčí zprostředkovanou a pěstounskou péčí příbuzenskou shoda, neboť téma, které obě skupiny zajímá nejvíce, jsou Výchové problémy dětí. Následuje téma týkající se Období dospívání.

Je třeba se zamyslet nad postojem dlouhodobých zprostředkovaných pěstounů k tématu „Kontakt dítěte s bio rodinou“, kdy zájem o toto téma projevil jen 28% těchto respondentů. Zde je určitě prostor proto, aby došlo ke změně tohoto jejich postoje, protože pěstounská péče je forma náhradní rodinné péče, která by měla pouze dočasně zajistit dítěti bezpečné výchovné prostředí a v případě, že je to možné, by se dítě mělo vrátit do původní biologické rodiny. Proto je tedy potřebné tyto kontakty, pokud je to možné, podporovat a udržovat. Z dotazníkového šetření je zřejmé, že pěstouni a poručníci toto téma nevnímají jako svou vzdělávací potřebu, a proto by toto téma nemělo být ani předmětem této diplomové práce, neboť se nevztahuje přímo k jejímu cíli, kterým jsou vzdělávací potřeby pěstounu a poručníků. Přesto se domnívám, že je v pořádku, že došlo v průběhu dotazníkového šetření k tomuto zjištění a pro sociálního pracovníka či pro doprovázející organizaci, která s pěstouny a poručníky pracuje, se zde otevírá prostor pro

vhodné působení na pěstouny i poručníky (např. vhodně zvoleným vzdělávacím plánem), aby se tato problematika stala jejich vzdělávací potřebou a jejich negativní přístup se v této věci změnil na přístup pozitivní.

Výzkumná otázka č. 2 *Jak se liší vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků s ohledem na věk svěřených dětí?*

Tabulka č. 14 Vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků v závislosti na věku svěřeného dítěte

Téma/věk dítěte	0-5 let	6-12 let	13-18 let
Kontakt dítěte s bio rodinou	13	7	5
Období dospívání	4	20	11
Výchovné problémy dítěte	4	15	28
Práva a povinnosti pěstounů	0	3	5
Práva dítěte	2	11	16
Jiné téma	2	2	0

Údaje o věku dětí jsem použila z **Tabulky č. 4**, kdy k zodpovězení výzkumné otázky jsem srovnala věk dítěte v pěstounské či poručenské péči a zvolené téma respondenta. Z tabulky č. 13 pak vyplývá, že věk dítěte koresponduje s požadavky pěstounů na téma vzdělávání. Jedná se zejména o oblast dospívání a oblast možných výchovných problémů dětí, alespoň tak jak je vnímají respondenti.

Na základě výše uvedeného a témat, která pěstouni a poručníci volili, se lze domnívat, že vzdělávací potřeba pěstounů či poručníků se odvíjí od aktuálního věku dítěte.

Výzkumná otázka č.3 *Jak se liší vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků s ohledem na počet svěřených dětí?*

Tabulka č. 15 Vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků v závislosti na počtu svěřených dětí

Téma/počet dětí	0	1	2	3	4
Kontakt dítěte s bio rodinou	3	15	1	3	2
Období dospívání	0	24	7	2	2
Výchovné problémy dítěte	5	23	12	5	2
Práva a povinnosti pěstounů	0	4	1	1	2
Práva dítěte	3	20	3	3	0
Jiné téma	1	2	1	0	0

Z **Tabulky č. 15** je patrné, že pěstouni či poručníci, kteří mají svěřeno do péče 1 dítě, volí nejčastěji téma Období dospívání a otázku Výchovných problémů. Zároveň je zajímavá i otázka Práv dítěte. Pěstouni, kteří pečují o více dětí, také dávají přednost otázce Výchovných problémů, před tématy Období dospívání a Práv dítěte.

Na základě výše uvedeného se lze domnívat, že vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků, respektive témata jejich zájmu ve vzdělávání, se nijak neliší v závislosti na počtu dětí, o které pečují.

Výzkumná otázka č. 4 *Jak se liší vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků s ohledem na kontakt s biologickou rodinou?*

Tabulka č. 16 Vzdělávací potřeby v závislosti na probíhajícím/neprobíhajícím kontaktu s biologickou rodinou

Téma/kontakt s bio rodinou	Ano	Ne
Kontakt dítěte s bio rodinou	19	5
Období dospívání	16	19
Výchovné problémy dítěte	23	24
Práva a povinnosti pěstounů	4	5
Práva dítěte	14	15
Jiné téma	2	2

Z **Tabulky č. 16** je zřejmé, že pěstouni či poručníci, u nichž probíhá kontakt svěřeného dítěte s biologickou rodinou, paradoxně více volí i toto vzdělávací téma, jako téma, které je pro ně zajímavé. Naopak, toto téma je

pak pro pěstouny či poručníky, u nichž kontakt dítěte s biologickou rodinou neprobíhá, na pokraji zájmu.

Z výše uvedeného lze potvrdit souvislost mezi vzdělávacími potřebami pěstounů či poručníků v oblasti kontaktu dítěte s bio rodinou v závislosti na tom, zda kontakt dítěte s bio rodinou probíhá či neprobíhá.

Cílem předložené diplomové práce je **analýza vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín**. Cílem je **identifikovat vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků napříč všemi typy pěstounské péče** (příbuzenská PP, cizí PP, přechodná PP).

Z výše předložených výstupů lze konstatovat, že **vzdělávací potřeby** pěstounů a poručníků se liší dle typu pěstounské péče (pěstounská péče na přechodnou dobu, pěstounská péče zprostředkovaná, pěstounská péče příbuzenská).

Pěstouni a poručníci v evidenci sociálně-právní ochrany dětí při Městském úřadě v Novém Jičíně považují vzdělávání za přínosné a lze se tedy domnívat, že o vzdělávání mají zájem. Toto zjištění vyplynulo jak ze závěrů ohniskové skupiny, tak následně z provedeného dotazníkového šetření.

Pěstouni a poručníci v evidenci sociálně-právní ochrany dětí při Městském úřadě v Novém Jičíně dávají přednost víkendové vzdělávací formě. Toto zjištění vyplynulo jak ze závěrů ohniskové skupiny, tak ze závěrů dotazníkového šetření.

Pěstouni a poručníci v evidenci sociálně-právní ochrany dětí při Městském úřadě v Novém Jičíně by dali přednost vzdělávání v těchto tématech v následujícím pořadí:

- výchovných problémů dítěte
- období dospívání dítěte
- práva dítěte
- kontakt dítěte s bio rodinou

- práva a povinnosti pěstounů/poručníků

Toto uspořádání lze vysvětlit mimo jiné věkovou skladbou svěřených dětí, jak bylo prokázáno výše a vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků se tak odvíjejí od aktuální potřeby spojené s věkem dítěte.

Diplomová práce by měla sloužit jako možný podklad pro tvorbu vzdělávacího programu pro pěstouny a poručníky, a být návodem pro oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín, eventuálně pro pověřené doprovázející organizace, které jsou pěstounům nápomocny.

ZÁVĚR

Náhradní rodinná péče jako součást sociálně-právní ochrany dětí je specifická v tom, že jejím prostřednictvím, když už byly vyčerpány všechny možnosti, aby dítě mohlo zůstat v nukleární rodině, je napravováno v životě dítěte to, co se v jeho biologické rodině „pokazilo“. Dítě tak dostává možnost vyrůstat v rodině náhradní.

Jednotlivé formy náhradní rodinné péče byly v teoretické části diplomové práce dostatečně vysvětleny. Pozornost jsem v tomto směru zaměřila na péči pěstounskou a poručenskou, se kterou se v praxi na oddělení sociálně-právní ochrany dětí při MěÚ Nový Jičín, jako sociální pracovník, setkávám nejčastěji.

Již z výše uvedeného je patrné, že výkon pěstounské či poručenské péče by měl být v rukách kvalitních vychovatelů a pečujících osob, které se musí umět vypořádat s nejrůznějšími úskalími péče o cizí dítě, v případě zprostředkované pěstounské péče nebo pěstounské péče na přechodnou dobu, anebo o dítě „skoro vlastní“ v případě pěstounské péče příbuzenské. Schválně uvádím spojení „skoro vlastní“, protože i když se jedná o příbuzenskou péči, kdy je pěstounem některý z příbuzných dítěte (prarodiče, teta, strýc, bratr, sestra apod.), přesto nejde o výchovu vlastního dítěte.

Pěstounská a poručenská péče je velmi zodpovědná činnost, která má stanovená zákonná pravidla v podobě práv a povinností pečujících osob, jejichž dodržování je státem kontrolováno. Za péči o svěřené dítě je osobám pečujícím poskytnuta odměna v podobě dávek pěstounské péče. Jak vyplývá z provedeného výzkumu, respondenti se domnívají, že jsou po této stránce dostatečně ohodnoceni a není třeba v tomto směru hovořit o finančním zajištění pěstounské péče jako o základním motivačním faktoru pro výkon PP.

V diplomové práci jsem se termínu motivace a motivačnímu procesu věnovala právě s ohledem na výše uvedené. Určitým motivačním stimulem se mi jeví tzv. sdílení v rámci pěstounských skupin, kde zkušenější pěstouni

mohou motivovat např. ke vzdělávání, pěstouny profesně mladší. Toto zaznělo i na ohniskové skupině.

Ke zkvalitňování a upevňování patřičných znalostí a dovedností, kterých je třeba k tomu, aby péče pěstounů či poručníků a výchova svěřeného dítěte byla co nejlepší, by mělo vést i jejich **ustavičné vzdělávání**.

Jedním z klíčových slov v názvu diplomové práce je slovo potřeba, respektive vzdělávací potřeba. Pokusila jsem se vysvětlit tyto pojmy. Zamyslela jsem se nad specifiky cílové skupiny a jejich ochotě či neochotě se vzdělávat. V tomto směru se ve své praxi často setkávám s tvrzením, zejména věkově starších pěstounů, že nepotřebují vzdělávání, protože mají životní zkušenosti a zkušenosti s výchovou vlastních dětí. Domnívám se, že tento postoj není správný. Často těmto pěstounům může chybět jakýsi nový *vhled* do situace, který by jim právě vzdělávání mohlo přinést a oni by se tak možná mohli vyhnout eventuelním problémům s péčí a výchovou. Je však velmi obtížné vyvolat u nich vědomou vzdělávací potřebu.

Povinnost osob pečujících si zvyšovat znalosti a dovednosti je upravena zákonem a zakotvena v institutu Dohody o výkonu pěstounské péče, které se v diplomové práci věnuji v samostatné kapitole.

Z praxe nám již nyní vyplývá, že počáteční nedůvěra osob pečujících k novému institutu Dohody o výkonu pěstounské péče již odeznívá. Pěstouni a poručníci již zjišťují i pozitiva, která jim tento institut přináší v podobě práv, ale zároveň zde narážíme na povinnosti, které zejména v oblasti **povinnosti se vzdělávat a povinnosti udržovat a podporovat kontakt s biologickou rodinou**, sebou nese určitá úskalí. Zatímco vzdělávání začali pěstouni a poručníci vnímat jako přínosné, jak ostatně ukázal i kvantitativní výzkum, pak k samotnému tématu kontaktu s biologickou rodinou je vidět určitá nechuť ze strany pěstounů a poručníků a nelze tedy toto téma za vzdělávací potřebu pěstounů a poručníků považovat. Zde se tedy naskýtá prostor pro působení sociálních pracovníků, klíčových pracovníků, třeba právě formou vhodného vzdělávání, aby došlo ke změně v postojích pěstounů a poručníků.

V empirické části diplomové práce jsem v předvýzkumu, prostřednictvím ohniskové skupiny, identifikovala možné vzdělávací potřeby, a na tomto základě jsem vytvořila dotazník, který zjišťoval odpovědi na stanovené výzkumné otázky a sloužil k analýze vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín.

Jako sociální pracovník OSPOD MěÚ Nový Jičín jsem měla přístup ke všem potřebným informacím a i při distribuci dotazníků jsem využila znalosti prostředí a častého osobního kontaktu s respondenty. Dotazníky byly předány všem osobám, které jsou vedeny v evidenci OSPOD jako pěstouni nebo poručníci a osobám, které jsou vedeny v evidenci osob vhodných stát se pěstounem na přechodnou dobu. Všechny tyto osoby mají trvalý pobyt v Novém Jičíně a jeho správním obvodu. V rámci výzkumu byla návratnost dotazníků 64%.

Na základě provedeného šetření došlo k zodpovězení výzkumných otázek. Byla potvrzena souvislost mezi typem pěstounské či poručenské péče a vzdělávacími potřebami pěstounů a poručníků. Dále byla potvrzena souvislost mezi vzdělávacími potřebami pěstounů a poručníků a věkem svěřeného dítěte/dětí. Naopak, nepotvrdila se souvislost mezi vzdělávacími potřebami pěstounů a poručníků a počtem svěřených dětí. Šetření dále a přineslo zajímavou odpověď na otázku, zda se vzdělávací potřeby liší v závislosti na probíhajícím kontaktu dítěte s biologickou rodinou.

Cíl, analýza vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín, byl dle mého názoru naplněn, kdy vzdělávací potřeby byly identifikovány v závislosti na typu pěstounské či poručenské péči, kde výsledky výzkumu byly zpracovány do tabulek a grafů.

Je důležité se zamyslet nad tím, co jsou vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků, a jaké vzdělávací potřeby vůči pěstounům a poručníkům máme my jako instituce. Analýzou vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový

Jičín bylo zjištěno, že pěstouni a poručníci mají největší potřebu se vzdělávat v tématech, jako jsou *Výchovné problémy dítěte* a *Období dospívání*. Očekávaným zjištěním byl výsledek preference formy vzdělávání, kdy se pouze potvrdily ústní projevy spokojenosti pěstounů a poručníků v evidenci OSPOD MěÚ Nový Jičín s víkendovými vzdělávacími akcemi. Tato oblíbenost může být způsobena tím, že vzdělávání probíhá na zajímavém místě, je zde možnost probrat několik témat najednou, a zároveň zde dochází k setkávání pěstounů a jejich *sdílení*. Zajímavým překvapením byla preference u některých pěstounů a poručníků e-learningové formy vzdělávání.

Předpokládám, že tato diplomová práce bude mít své místo na úseku náhradní rodinné péče, OSPOD MěÚ Nový Jičín, kde bude sloužit pro potřeby naplňování Dohod o výkonu pěstounské péče, které má OSPOD MěÚ Nový Jičín uzavřené s pěstouny a poručníky, a to zejména při tvorbě vzdělávacích plánů. Zároveň může být tato diplomová práce vodítkem pro doprovázející organizace, které zajišťují vzdělávání pěstounů a poručníků ve správním obvodu OSPOD MěÚ Nový Jičín na základě Dohod o výkonu pěstounské péče.

Tato diplomová práce mimo jiné poodkryla i další otázky související s pěstounskou a poručenkou péčí, kterým se v rámci své praxe na oddělení sociálně-právní ochrany dětí při Městském úřadě Nový Jičín budu nadále věnovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

AMSTRONG, M. (2007). *Řízení lidských zdrojů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1407-3

BENEŠ, M. (2008). *Andragogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2580-2

DISMAN, M. (2011). *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1966-8

LISSMANN, K. P. (2009). *Teorie nevzdělanosti: omyly společnosti vědění*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1677-5

MASLOW, A. H. (2014). *O psychologii bytí*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0618-7

MATĚJČEK, Z., a kol. (1999). *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-304-8

MIOVSKÝ, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 80-247-1362-4

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. (2014). *Průvodce pro zájemce o náhradní rodinnou péči a osvojení*. Ostrava: Moravskoslezský kraj

NAKONEČNÝ, M. (1995). *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0525-0

PEMOVÁ, T., PTÁČEK, R., MACELA, M. (2015). *Hlas dítěte v náhradní rodinné péči a jak mu naslouchat*. Praha: Kruh rodiny. ISBN 987-80-87066-05-8

PLAMÍNEK, J. (2014). *Vzdělávání dospělých*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4806-1

PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. (2014). *Andragogický slovník*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4748-4

SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPÁRKOVÁ, E. (2001). *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press, ISBN 80-7261-038-4

VODÁK, J., KUCHARČÍKOVÁ, A. (2011). *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3651-8

ZEZULOVÁ, D. (2012). *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0065-9

Zákony

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí v platném znění

Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů

Internetové odkazy

www.mpsv.cz

www.andromedia.cz

SEZNAM TABULEK

Tabulka č.1 Typ pěstounské či poručenské péče	60
Tabulka č.2 Délka výkonu pěstounské či poručenské péče	60
Tabulka č.3 „Obsazenost“ pěstounů a poručníků	61
Tabulka č.4 Věk dětí v pěstounské či poručenské péči	61
Tabulka č.5 Spokojenost s poučením o právech a povinnostech	62
Tabulka č.6 Kontakt dítěte s bio rodinou	63
Tabulka č.7 Podpora kontaktu dítěte s bio rodinou.....	64
Tabulka č.8 Ohodnocení	65
Tabulka č.9 Povinné vzdělávání	66
Tabulka č.10 Formy vzdělávání	67
Tabulka č.11 Téma vzdělávací akce.....	68
Tabulka č.12 Pohlaví respondentů	69
Tabulka č.13 Věk respondentů	70
Tabulka č.14 Vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků v závislosti na věku svěřeného dítěte	74
Tabulka č.15 Vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků v závislosti na počtu svěřených dětí.....	75
Tabulka č.16Vzdělávací potřeby v závislosti na probíhajícím/neprobíhajícím kontaktu s biologickou rodinou.....	75

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 Graf č. 1 Spokojenost s poučením o právech a povinnostech.....	62
Obrázek č. 2 Graf č. 2 Kontakt dítěte s bio rodinou	63
Obrázek č. 3 Graf č. 3 Podpora kontaktu dítěte s bio rodinou	64
Obrázek č. 4 Graf č. 4 Ohodnocení	65
Obrázek č. 5 Graf č. 5 Povinné vzdělávání	66
Obrázek č. 6 Graf č. 6 Formy vzdělávání	67
Obrázek č. 7 Graf č. 7 Téma vzdělávací akce	68
Obrázek č. 8 Graf č. 8 Pohlaví respondentů	69

PŘÍLOHY

- 1.** Dávky pěstounské péče
- 2.** Dohoda o výkonu pěstounské péče
- 3.** Dotazník

Příloha č. 1

Dávky pěstounské péče

1 Příspěvek při převzetí dítěte¹¹⁴

Tato jednorázová dávka náleží osobě pečující, která si převzala do péče dítě.

Příspěvek je odstupňován dle věku dítěte:

- a) do 6 let 8 000 Kč
- b) od 6 let do 12 let 9 000 Kč
- c) od 12 let do 18 let 10 000 Kč

2 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte¹¹⁵

Tento příspěvek náleží nezaopatřenému dítěti, svěřenému do pěstounské péče. Je vyplácen osobě pečující a to až do doby plnoletosti svěřeného dítěte, pokud pěstounská péče trvá. V případě, že po 18 roku věku je dítě stále nezaopatřené (dítě je studující a sdílí s pěstounem společnou domácnost) a trvá pěstounská péče, je příspěvek na úhradu potřeb dítěte vyplácen k rukám tohoto nezaopatřeného dítěte. Jedná se o měsíčně se opakující příspěvek.

Výše příspěvku za kalendářní měsíc činí v závislosti na věku dítěte částku:

- a) do 6 let 4 500 Kč
- b) od 6 let do 12 let 5 550 Kč
- c) od 12 let do 18 let 6 350 Kč
- d) od 18 let do 26 let 6 600 Kč

¹¹⁴Ust. § 47l odst. 1,2 a 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších přepisů

¹¹⁵Ust. § 47f odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších přepisů

Výše příspěvek na úhradu potřeb dítěte se dále odvíjí zdravotního postižení dítěte (přiznaný stupeň závislosti dle zákona o sociálních službách) a to takto:¹¹⁶

Dítě ve věku	Dítě v I. stupni závislosti	Dítě ve II. stupni závislosti	Dítě ve III. stupni závislosti	Dítě ve IV. stupni závislosti
Do 6 let	4650 Kč	5550 Kč	5900 Kč	6400 Kč
6-12 let	5650 Kč	6800 Kč	7250 Kč	7850 Kč
12-18 let	6450 Kč	7800 Kč	8300 Kč	8700 Kč
18-26 let	6750 Kč	8100 Kč	8600 Kč	9000 Kč

3 Odměna pěstouna¹¹⁷

Jedná se o měsíčně se opakující příspěvek osobě pečující a osobě v evidenci. Pokud jsou osobou pečující nebo osobou v evidenci oba manželé nebo dva poručníci, pak náleží odměna pěstouna pouze jednomu z nich. O tom, kdo bude příspěvek odměnu pěstouna pobírat, se manželé nebo poručníci dohodnou.

V případě, že dohoda není možná, rozhodne o tom, kdo bude příspěvek odměnu pěstouna pobírat krajská pobočka Úřadu práce.¹¹⁸

Výše příspěvku, odměna pěstouna, činí za kalendářní měsíc:¹¹⁹

¹¹⁶Ust. § 47f odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁷Ust. § 47i odst. 1-2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁸Ust. § 47n zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁹Ust. § 47j odst. 1-5 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

- a) 8 000 Kč, pokud je pečována o jedno dítě
- b) 12 000 Kč, pokud je pečováno o dvě děti
- c) 20 000 Kč
 1. je-li pečováno alespoň o tři děti
 2. je-li pečováno alespoň o jedno dítě, které je závislé na pomoci jiné osoby ve stupni II, III nebo IV
 3. jde-li o osobu v evidenci, a to i přesto že nepečuje o žádné dítě
- d) 24 000 Kč, v případě, že osoba v evidenci pečuje o jedno dítě, kterému bylo svěřeno na přechodnou dobu a toto dítě je osobou závislou na pomoci jiné osoby ve stupni závislosti II, III, nebo IV.

Odměna pěstouna by měla být přiznána pouze osobě pečující, která není rodičem nebo prarodičem otce nebo matky svěřeného dítěte. Pouze v případech hodných zvláštního zřetele, zejména s ohledem na sociální a majetkové poměry osoby pečující nebo osoby v evidenci a jejich rodiny a s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu dítěte, může být odměna pěstouna přiznána i těmto osobám. V těchto případech je krajská pobočka Úřadu práce povinna si vyžádat vyjádření příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Konečné rozhodnutí je však na Úřadu práce.

V případě, že dítě, o které pečuje osoba pečující je v přímém zaopatření zařízení pro péči o děti nebo mládež nebo v péči jiné osoby na základě rozhodnutí příslušného orgánu (dnes již pouze na základě rozhodnutí soudu), odměna pěstouna za péči o tyto děti nenáleží.

Odměna pěstouna je považována za příjem ze závislé činnosti.¹²⁰

4 Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla¹²¹

¹²⁰Ust. § 47k zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹²¹Ust. § 47m odst. 1-4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Jedná se o příspěvek, na který má nárok pěstoun, jenž má svěřeny do pěstounské péče alespoň 3 děti. Do počtu dětí se započítávají i děti zletilé nezaopatřené, jež zakládají osobě pečující nárok na odměnu pěstouna. Příspěvek je určen na zakoupení nebo nezbytnou celkovou opravu osobního motorového vozidla, které není používáno pro výdělečnou činnost.

Výše příspěvku na zakoupení motorového vozidla činí 70% pořizovací ceny motorového vozidla nebo prokázaných výdajů na opravu, nejvýše však 100 000 Kč. Součet příspěvků za období posledních 10 kalendářních let nesmí překročit částku 200 000 Kč.

Osoba pečující se v případě zakoupení nebo opravy motorového vozidla, na něž jí byl poskytnut příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla zavazuje, že toto motorové vozidlo do 5 let ode dne, kdy jí byl příspěvek poskytnut, neprodá, nedaruje, nezačne používat pro výdělečnou činnost a nepřestane vykonávat pěstounskou péči (ukončení pěstounské péče v případě vážných zdravotních důvodů na straně pěstouna se do této situace nepočítá). V případě, že některá z uvedených situací nastane, je osoba pečující povinna vrátit poměrnou část příspěvku na zakoupení motorového vozidla odpovídající době z období 5 let, kdy podmínky přiznání příspěvku nesplňovala.

5 Příspěvek při ukončení pěstounské péče¹²²

Tento příspěvek náleží fyzické osobě, která byla ke dni dosažení zletilosti v pěstounské péči a to ke dni zániku nároku této osoby na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Jedná se o jednorázový příspěvek ve výši 25 000 Kč, který má fyzické osobě (dříve dítěti v pěstounské péči) usnadnit start do dalšího života.

¹²²Ust. § 47h odst. 1-5 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Příloha č. 2

Dohoda o výkonu pěstounské péče

uzavřená podle ustanovení § 47b zákona č.359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí,
ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“)

Městský úřad Nový Jičín
jako orgán sociálně-právní ochrany dětí
se sídlem : Masarykovo nám.1/1, Nový Jičín, 74101
zastoupený:, vedoucím odboru sociálních věcí
(dále jen „OSPOD“)

a

Jméno a příjmení:
Datum narození:
Adresa trvalého pobytu:

uzavřeli níže uvedeného dne, měsíce a roku
tuto dohodu:

I.

Úvodní ustanovení

1. Osoba pečující je na základě rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně., č....., ze dne.....(právní moci nabyt dne.....) pěstounem/poručníkem dítěte:
2. Jméno a příjmení dítěte:....., nar....., trvale bytem.....
3. Obě strany dohody souhlasně prohlašují, že tato dohoda byla vypracována v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte (dále jen „IPOP“), který tvoří přílohu č. 1 této dohody a je její součástí.

4. Tato dohoda upravuje podrobnosti ohledně výkonu práv a povinností osoby pečující při péči o svěřené děti založených ust. § 47a zákona.

II.

Klíčová pracovnice OSPOD

1. Pečující osoba bude řešit záležitosti vyplývající z této dohody a další záležitosti týkající se péči o svěřené dítě s klíčovou pracovnící, zaměstnancem města Nový Jičín, odboru sociální péče, oddělení sociální péče o dítě. OSPOD určí klíčovou pracovníci do 1 měsíce od podpisu této dohody, o tom pečující osobu písemně vyrozumí. Klíčovou pracovníci v případě nepřítomnosti zastoupí jiný pracovník OSPOD určený vedoucí oddělení SPOD nebo vedoucím odboru sociálních věcí.
2. OSPOD může v odůvodněných případech určit jinou klíčovou pracovníci. O tom v přiměřené lhůtě osobu pečující písemně vyrozumí.
3. Osoba pečující má právo ze závažných důvodů požádat o změnu klíčové pracovníce. Žádost se podává písemně k rukám vedoucí oddělení SPOD odboru sociálních věcí MěÚ Nový Jičín, která je povinná osobu pečující vyrozumět o vyřízení žádosti nejpozději do 30-ti dnů od podání žádosti.

III.

Základní časová dostupnost služeb OSPOD

1. Osoba pečující se může na klíčovou pracovníci obracet v pracovní době osobně, telefonicky a elektronickou poštou. OSPOD sdělí pečující osobě telefonní číslo a elektronickou adresu klíčové pracovníce ve vyrozumění zasílaném dle bodu II.1. této dohody.
2. V naléhavých situacích, které nesnesou odkladu (např. vážný úraz osoby pečující a následný požadavek na zajištění okamžité pomoci), je možno kontaktovat pracovníka OSPOD na krizové lince telefonní č. 725 490 510. Osoba pečující se zavazuje nesdělovat telefonní č. krizové linky třetím osobám ani uvedené telefonní číslo nezneužívat.

PRÁVA A POVINNOSTI OSPOD A OSOBY PEČUJÍCÍ

IV.

Pravidelné konzultace s klíčovou pracovnící

Klíčová pracovníce OSPOD je v pravidelném kontaktu s rodinou a osoba pečující i děti svěřené do péče s ní mají možnost konzultovat průběh výkonu pěstounské péče v rodině.

V.

Pomoc při zajištění krátkodobé osobní péče o svěřené děti

1. OSPOD se zavazuje osobě pečující poskytnout na její písemnou žádost trvalou nebo dočasnou pomoc při zajištění osobní péče o děti, tato pomoc spočívá zejména v zajištění krátkodobé péče (dále jen „výpomoc“) v následujících případech:
 - a) po dobu, kdy bude pečující osoba uznána za dočasně práce neschopnou, nebo v případě ošetřování osoby blízké,
 - b) při narození vlastního dítěte,
 - c) při vyřizování nezbytných osobních záležitostí,
 - d) při úmrtí osoby blízké.

V případě uvedeném pod bodem V.1.a) této dohody zajistí OSPOD bezplatnou krátkodobou péči o svěřené děti, a to pouze po dobu, kdy zdravotní stav osoby pečující či její osoby blízké vylučuje péči o svěřené děti.

V případě uvedeném pod bodem V.1.b) této dohody zajistí OSPOD bezplatnou krátkodobou péči o svěřené děti, a to po dobu hospitalizace související s porodem.

V případě uvedeném pod bodem V.1.c) této dohody zajistí OSPOD bezplatnou krátkodobou péči o svěřené děti, a to pouze po dobu nezbytně nutnou k vyřízení osobních záležitostí.

V případě uvedeném pod bodem V.1.d) této dohody zajistí OSPOD bezplatnou krátkodobou péči o svěřené děti po dobu účasti osoby pečující na pohřbu.

2. O výpomoc dle odst. 1 je osoba pečující povinná požádat písemně předem a včas klíčovou pracovníci, je-li jí důvod předem znám, jinak bez zbytečného odkladu.
3. Formu, kterou bude pomoc poskytnuta, určí OSPOD v souladu s opatřeními vyplývající z IPOD.

VI.

Respitní péče

1. OSPOD se zavazuje zajistit celodenní péči o svěřené děti každý rok v období letních prázdnin, a to v rozsahu 14-ti po sobě jdoucích dnů (dále jen respitní péče), a to počínaje rokem, ve kterém k 30.6. dosáhne svěřené dítě věku dvou let. Vzhledem k IPOD poskytne OSPOD pečující osobě příspěvek na péči o svěřené děti ve shora uvedeném období s tím, že výše příspěvku činí 70% z ceny v daném místě a čase obvyklé za běžnou celodenní péči o dítě ve stejném věku jako dítě svěřené. Písemnou dohodou mezi OSPOD a osobou pečující lze příspěvek v odůvodněných případech navýšit. OSPOD příspěvek poskytne na účet poskytovatele péče. V případě, že osoba pečující po zaplacení příspěvku celodenní péči nevyužije, příspěvek se vrací zpět OSPOD. Osoba pečující je povinna nejpozději do 30.4. každého roku písemně sdělit klíčové pracovníci, zda zajištění celodenní péče v příslušném roce využije. Pokud ve sjednaném termínu osoba pečující nesdělí, zda zajištění celodenní péče v příslušném roce využije, povinnost OSPOD zajistit ve shora uvedené době celodenní péči v příslušném roce zaniká. Ve lhůtě do 31.5. každého roku se OSPOD a pečující osoba dohodnou na konkrétním termínu a formě respitní péče v probíhajícím roce. Pokud se v tomto termínu účastníci nedohodnou, určí termín a formu respitní péče OSPOD, o tom do 14-ti dnů osobu pečující písemně uvědomí.

2. V případě dvou pečujících osob má nárok na respitní péči každá z nich, jsou však povinny ji čerpat současně. V případě dvou a více svěřených dětí je osoba pečující povinna čerpat respitní péči o všechny děti ve stejném termínu.
3. Není-li o dítě pečováno po celý kalendářní rok, vzniká osobě pečující nárok na poměrnou část respitní péče v rozsahu 1 dne za každý započatý kalendářní měsíc, po který o dítě pečuje. Za každých celých 6 měsíců péče vzniká osobě pečující nárok na další 1 den respitní péče.
4. Nevyčerpaná respitní péče se do dalšího roku nepřevádí, ani se za ni neposkytuje finanční kompenzace.

VII.

Zprostředkování odborné pomoci

1. Osoba pečující má právo na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci jednou za 6 měsíců nebo v případě tíživé či nenadálé výchovné, rodinné, sociální nebo majetkové situaci.
2. OSPOD se zavazuje osobě pečující na její písemnou žádost zprostředkovat pomoc uvedenou v odst.1. Žádost podává osoba pečující u klíčové pracovnice. OSPOD má povinnost zajistit psychologickou, terapeutickou nebo jiné odbornou pomoc ve lhůtě 1 měsíce od podání žádosti, to neplatí v případech, které nesnesou odkladu, pak má OSPOD povinnost zajistit pomoc neprodleně. Psychologickou, terapeutickou nebo jiné odbornou pomoc hradí osoba pečující (pokud není poskytnuta bezplatně). V případech hodných zvláštního zřetele poskytne OSPOD příspěvek na psychologickou, terapeutickou nebo jiné odbornou pomoc, a to až do výše 100% ceny za pomoc. Příspěvek OSPOD poskytne na účet poskytovatele pomoci.

VIII.

Zvyšování znalostí a dovedností, vzdělávací plán

1. Osoba pečující se zavazuje zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a

péče o svěřené dítě v rozsahu alespoň 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích. OSPOD pečující osobě zprostředkuje nebo bezplatně zajistí možnost zvyšovat si tyto znalosti a dovednosti.

2. OSPOD určí osobě pečující nejpozději do 28.2. každého kalendářního roku vhodnou skladbu vzdělávacích programů, která bude vycházet zejména z potřeb svěřeného dítěte při naplňování IPOD, o tom pečující osobu písemně vyrozumí. Osoba pečující je povinna určenou skladbu vzdělávacích programů absolvovat. V případě, že pečující osoba zmešká z omluvitelného důvodu vzdělávací program, dohodnou se účastníci smlouvy na vhodné náhradě.

IX.

Kontakt dítěte v pěstounské péči s rodiči

1. Osoba pečující se zavazuje v souladu s IPOD udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost svěřených dětí s osobami dítěte blízkými, zejména s rodiči a umožní styk rodičů s dětmi v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak. Kromě toho se osoba pečující zavazuje, že umožní rovněž písemný, telefonický a e-mailový kontakt svěřených dětí s jeho osobami blízkými.
2. OSPOD se zavazuje poskytnout osobě pečující na její žádost pomoc při plnění těchto povinností dle odst. 1, včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečnění styku oprávněných osob s dětmi a při zajištění asistence při tomto styku.

X.

Sledování naplňování dohody

1. Klíčová pracovníce je povinna sledovat řádné naplnění této dohody. Za tímto účelem je v osobním kontaktu s rodinou, nejméně jedenkrát za dva měsíce rodinu navštěvuje a v pravidelných intervalech hovoří s dítětem svěřeným do pěstounské péče. Klíčová pracovníce je oprávněna hovořit s dětmi i v neutrálním prostředí (např. ve škole).
2. Osoba pečující se zavazuje umožnit sledování naplňování této dohody, zejména se zavazuje spolupracovat s klíčovou pracovnící, informovat ji o všech podstatných skutečnostech a změnách

rozhodných pro výkon péče o svěřené děti nejpozději do pěti dnů od jejich vzniku a umožňovat jí návštěvy v domácnosti.

XI.

Trvání dohody

1. Osoba pečující může písemně vypovědět dohodu bez udání důvodu.
2. OSPOD může písemně vypovědět dohodu
 - a. pro závažné nebo opakované porušování povinností, ke kterým se pečující osoba zavázala v této dohodě,
 - b. pro opakované maření sledování naplňování této dohody, např. neumožněním návštěvy.
3. Pokud bude dohoda o výkonu pěstounské péče vypovězena pečující osobou a nebude nahrazena novou dohodou o výkonu pěstounské péče do 30 dnů ode dne doručení výpovědi druhé smluvní straně, upraví podrobnosti ohledně výkonu práv a povinností založených v ust. § 47a zákona příslušný OSPOD svým rozhodnutím.
4. Výpovědní lhůta počne běžet dnem následujícím po doručení výpovědi druhé smluvní straně a skončí nejpozději uplynutím 30 dnů ode dne doručení druhé smluvní straně, ne však dříve, než bude uzavřena nová dohoda o výkonu pěstounské péče tuto dohodu nahrazující. V případě, kdy OSPOD vydá rozhodnutí ohledně práv a povinností založených v § 47a zákona, končí výpovědní lhůta dnem nabytí právní moci tohoto rozhodnutí.
5. Tato dohoda trvá po dobu stanovenou v ust. § 47c odst. 1 zákona.

XII.

Závěrečná ustanovení

1. Osoba pečující může písemně vypovědět dohodu bez udání důvodu.
2. Ustanovení této dohody se mohou měnit pouze formou písemného číslovaného dodatku podepsaného oběma smluvními stranami.
3. Tato dohoda se vyhotovuje ve třech stejnopisech s platností originálu, z nichž každá strana dohody obdrží po jednom stejnopise.

Třetí vyhotovení stejnopisu dohody bude součástí žádosti OSPOD o státní příspěvek na výkon pěstounské péče pro příslušný Úřad práce.

4. Strany dohody prohlašují, že si tuto dohodu před jejím podpisem přečetly, že byla uzavřena po vzájemném ujednání podle jejich pravé svobodné vůle, určitě, vážně, srozumitelně, nikoliv v tísní za nápadně nevýhodných podmínek. Na důkaz souhlasu se zněním dohody připojují obě strany dohody své podpisy.
5. Osoba pečující je povinna adresovat písemnosti určené OSPOD na adresu MěÚ Nový Jičín, odbor sociálních věcí, Divadelní 1. OSPOD je povinen adresovat písemnosti určené osobě pečující na adresu

Písemnost se považuje za doručenou dnem, kdy byla osobě pečující nebo jiné oprávněné osobě počtou předána nebo dnem, kdy byla vhozena do schránky na shora uvedené adrese nebo dnem, kdy se OSPOD písemnost vrátila jako nedoručitelná. Osoba pečující se zavazuje ve lhůtě 1 týdne písemně oznámit OSPOD změnu trvalého pobytu, bydliště či doručovací adresy.

V Novém Jičíně, dne.....
dne.....

V Novém Jičíně,

.....
.....
osoba pečující
Jičín
ochrany dětí

za MěÚ Nový
jako orgán sociálně-právní

Příloha č. 3

Vážená paní, vážený pane.

Dovoluji si Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku. Jmenuji se Bc. Pavla Churavá a jsem studentkou II. ročníku navazujícího magisterského studia Andragogiky na filozofické fakultě Palackého univerzity v Olomouci. Informace uvedené v dotazníku mi poslouží jako podklad k mé magisterské diplomové práci a jsou zcela anonymní. V diplomové práci jsem si dala za cíl zjistit vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků a to napříč celou pěstounskou a poručenskou péčí. Velmi děkuji za Vaši ochotu a Váš čas.

Zakroužkujte či doplňte, pokud není uvedeno přímo u otázky jinak.

DOTAZNÍK

1. Jaký typ pěstounské či poručenské péče vykonáváte?

- a) zprostředkovaná pěstounská/poručenská péče krajským úřadem
- b) pěstounská péče na přechodnou dobu
- c) příbuzenská pěstounská péče (péče o vnuka, vnučku, synovce, neteř)

2. Jak dlouho vykonáváte funkci pěstouna či poručníka?

Doplňte počet let.....

3. V rámci pěstounské či poručenské péče v současné době pečujete o kolik dětí?

Doplňte počet dětí.....

4. Jaké je stáří dětí, které Vám byly svěřeny do pěstounské či poručenské péče?

Doplňte věk dítěte: 1.....
2.....
3.....
4.....

5. Byl jste dostatečně poučen o všech povinnostech a právech, která jako pěstoun či poručník máte?

- a) ano, dostatečně
- b) ano, ale rád bych je slyšel znovu
- c) ne
- d) jiná
- odpověď.....
-

6. Probíhá v rámci vašeho výkonu pěstounské či poručenské péče kontakt svěřeného dítěte/děti s biologickou rodinou?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Jiná
- odpověď.....
-

7. Kontakt dítěte s biologickou rodinou...

- a) podporuji, je pro dítě přínosný.
- b) akceptuji, ale nejsem přesvědčen, že je pro dítě přínosný.
- c) nepodporuji, domnívám se, že dětem škodí.

8. Cítíte se za výkon pěstounské péče dostatečně ohodnocen/a?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Jiná
- odpověď.....
-

9. Jaký je Váš názor na povinnost plnit si 24 hodinové vzdělávání?

- a) Vzdělávání vnímám jako přínosné.
- b) Vzdělávání vnímám jako ztrátu času.
- c) Jiná
- odpověď.....
-

10. Jaké formě vzdělávání by jste dal/a přednost?

- a) jednodenní vzdělávací seminář
- b) víkendové vzdělávací semináře
- c) e-learning (vzdělávání po internetu)
- d) samostudium odborné literatury
- e) jiná forma

studia.....

11. Jaké téma vzdělávací akce by Vás zajímalo? (lze označit až tři položky)

- a) kontakt dítěte s biologickou rodinou
- b) období dospívání
- c) výchovné problémy dítěte
- d) práva a povinnosti pěstouna/poručníka
- e) práva dítěte
- f) jiné

téma.....

12. Jsem

- a) muž
- b) žena

13. Věk.....

Děkuji za vyplnění a Váš čas

ANOTACE

Příjmení a jméno autora:	Churavá Pavla
Instituce:	Univerzita Palackého v Olomouci Filozofická fakulta, katedra sociologie andragogiky
Název práce:	Analýza vzdělávacích potřeb pěstounů
Vedoucí práce:	PhDr. Eva Klimentová, Ph.D.
Počet znaků:	116315
Počet příloh:	3
Počet použitých zdrojů:	20
Klíčová slova:	pěstoun, poručník, potřeba, vzdělávání, Dohoda o výkonu pěstounské péče, motivace, analýza.
Key words:	foster-parent, trustee, need, education, Foster Care Agreement, motivation, analysis

Cílem práce je analýza vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín. Cílem je identifikace vzdělávacích potřeb pěstounů a poručníku napříč všemi typy pěstounské a poručenské péče. Tato práce bude podkladem pro tvorbu vzdělávacích plánů pěstounů a poručníků v evidenci oddělení sociálně právní ochrany dětí Městského úřadu Nový Jičín, s nimiž má Město uzavřené Dohody o výkonu pěstounské péče.

Na základě zjištěných skutečností lze konstatovat, že vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků se liší v závislosti na typu vykonávané pěstounské či poručenské péče. Vzdělávací potřeby pěstounů a poručníků se měnily i v závislosti na stáří svěřeného dítěte, kdy korespondovaly s problematikou odpovídající věku dítěte.

Abstract:

The aim of this work is to analyze educational needs of foster-parents and trustees registered by Nový Jičín Municipality Department of Social and Legal Protection of Children. The aim is to identify educational needs of foster-parents and trustees across all types of foster and trustee care. This

work will be used as a foundation for educational plans developing for foster-parents and trustees registered by Nový Jičín Municipality Department of Social and Legal Protection of Children, with whom the Municipality has entered into a Foster or Trustee Care Agreement.

Based on outcomes one can say the educational needs of foster-parents and trustees varied depending on provided care type - foster or trustee care. Educational needs of foster-parents and trustees varied according to entrusted child's age and corresponded with child's age issues.